This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

UC-NRLF
$B 291 020

IN MEMORIAM
J. Henry Senger

768m
L
1824

Lincoln
1829.

S. Cohn

Ovidius Naso, Publius, Tristia, ...

PUBLII OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBRI V.

UNIV. OF CALIFORNIA

EDITIO QUINTA.

HALAE,
IMPENSIS ORPHANOTROPHEI.
MDCCCXXIV.

214

IN MEMORIAM

Prof. J. Henry Senger

PA6519. T5. 1824. MAIN

P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBER PRIMUS.

ELEGIA I.

Parve, (nec invideo) sine me, Liber, ibis in Urbem
Hei mihi! quo domino non licet ire tuo.
Vade, sed incultus, qualem decet exsulis esse,
Infelix, habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia fuco:
Non est conveniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Candida nec nigra cornua fronte geras.
Felices ornent haec instrumenta libellos:
Fortunae memorem te decet esse meae.
Nec fragili geminae poliantur pumice frontes,
Hirsutus passis ut videare comis.
Neve liturarum pudeat. Qui viderit illas,
De lacrimis factas sentiet esse meis.
Vade, Liber, verbisque meis loca grata saluta.
Contingam certe quo licet illa pede.
Si quis, ut in populo, nostri non immemor illic,
Si quis, qui, quid agam, forte requirat, erit;
Vivere me dices: salvum tamen esse negabis;
Id quoque, quod vivam, munus habere Dei.
Atque ita te tacitus, quaerenti plura, legendum,
Nec, quae non opus est, forte loquare, dabis.
Protinus admonitus repetet mea crimina lector;
Et peragar populi publicus ore reus.
Neu, cave, defendas, quamvis mordebere dictis.
Caussa patrocinio non bona peior erit.

926485

Invenies aliquem, qui me ſuſpiret ademtum,
Carmina nec ſiccis perlegat iſta genis:
Et tacitus ſecum, ne quis malus audiat, optet,
Sit mea, lenito Caeſare, poena minor.
Nos quoque, quisquis erit, ne ſit miſer ille, precamur,
Placatos miſero qui volet eſſe Deos.
Quaeque volet, rata ſint: ablataque Principis ira
Sedibus in patriis det mihi poſſe mori.
Ut peragas mandata, Liber, culpabere forſan;
Ingeniique minor laude ferere mei.
Iudicis officium eſt, ut res, ita tempora rerum
Quaerere. Quaeſito tempore tutus eris.
Carmina proveniunt animo deducta ſereno:
Nubila ſunt ſubitis tempora noſtra malis.
Carmina ſeceſſum ſcribentis et otia quaerunt:
Me mare, me venti, me fera iactat hiems.
Carminibus metus omnis abeſt: ego perditus enſem
Haeſurum iugulo iam puto iamque meo.
Haec quoque, quae facio, iudex mirabitur aequus;
Scriptaque cum venia qualiacunque leget.
Da mihi Maeoniden, et tot circumſpice caſus,
Ingenium tantis excidet omne malis.
Denique ſecurus famae, Liber, ire memento;
Nec tibi ſit lecto displicuiſſe pudor.
Non ita ſe nobis praebet Fortuna ſecundam,
Ut tibi ſit ratio laudis habenda tuae.
Donec eram ſoſpes, tituli tangebar amore;
Quaerendique mihi nominis ardor erat.
Carmina nunc ſi non ſtudiumque, quod obfuit, odi,
Sit ſatis. Ingenio ſic fuga parta meo.
I tamen, i, pro me tu, cui licet, adſpice Romam.
Di facerent, poſſem nunc meus eſſe liber!
Nec te, quod venias magnam peregrinus in Urbem,
Ignotum populo poſſe venire puta.
Ut titulo careas, ipſo noſcere colore:
Diſſimulare velis te licet eſſe meum.
Clam tamen intrato; ne te mea carmina laedant.
Non ſunt, ut quondam plena favoris erant.
Si quis erit, qui te, quia ſis meus, eſſe legendum
Non putet, e gremio reiiciatque ſuo:

In

Inſpice, dic, titulum. Non ſum praeceptor Amoris.
Quas meruit, poenas iam dedit illud opus.
Forſitan exſpectes, an in alta Palatia miſſum
Scandere te iubeam, Caeſareamque domum.
Ignoſcant auguſta mihi locá, Dique locorum.
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
Eſſe quidem memini mitiſſima ſedibus illis
Numina: ſed timeo, qui nocuere, Deos.
Terretur minimo pennae ſtridore columba,
Unguibus, accipiter, ſaucia facta tuis.
Nec procul a ſtabulis audet recedere, ſi qua
Excuſſa eſt avidi dentibus agna lupi.
Vitaret coelum Phaëthon, ſi viveret; et quos
Optarat ſtulte, tangere nollet equos.
Me quoque, quae ſenſi, fateor Iovis arma timere:
Me reor infeſto, cum tonat, igne peti.
Quicunque Argolica de claſſe Capharea fugit;
Semper ab Euboicis vela retorquet aquis.
Et mea cymba, ſemel vaſta percuſſa procella,
Illum, quo laeſa eſt, horret adire locum.
Ergo, care Liber, timida circumſpice mente;
Et ſatis a media ſit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium ſublimia pennis
Icarus, Icariis nomina fecit aquis.
Difficile eſt tamen, hic remis utaris an aura.
Dicere. Conſilium resque locusque dabunt.
Si poteris vacuo tradi, ſi cuncta videbis
Mitia, ſi vires fregerit ira ſuas,
Si quis erit, qui te dubitantem et adire timentem
Tradat, et ante tamen pauca loquatur, adi.
Luce bona, dominoque tuo felicior ipſe
Pervenias illuc; et mala noſtra leves.
Namque ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solus Achilleo tollere more poteſt.
Tantum ne noceas, dum vis prodeſſe, videto.
Nam ſpes eſt animi noſtra timore minor.
Quaeque quiescebat, ne mota reſaeviat ira;
Et poenae tu ſis altera cauſſa, cave.
Cum tamen in noſtrum fueris penetrale receptus,
Contigerisque tuam, ſcrinia curva, domum;

Adſpicies illic poſitos ex ordine fratres,
Quos ſtudium cunctos evigilavit idem.
Caetera turba palam titulos oſtendet apertos;
Et ſua detecta nomina fronte geret.
Tres procul obſcura latitantes parte videbis.
Hi quoque, quod nemo neſcit, amare docent.
Hos tu vel fugias, vel, ſi ſatis oris habebis,
Oedipodas facito Telegonosque voces.
Deque tribus, moneo, ſi quae tibi cura parentis,
Ne quemquam, quamvis ipſe docebit, ames.
Sunt quoque mutatae ter quinque volumina formae,
Nuper ab exequiis carmina rapta meis:
His mando dicas, inter mutata referri
Fortunae vultum corpora poſſe meae.
Namque ea diſſimilis ſubito eſt effecta priori:
Flendaque nunc, aliquo tempore laeta fuit.
Plura quidem mandare tibi, ſi quaeris, habebam;
Sed vereor tardae cauſſa fuiſſe morae.
Quod ſi, quae ſubeunt, tecum, Liber, omnia ferres,
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa via eſt: propera. Nobis habitabitur orbis
Ultimus, a terra terra remota mea.

ELEGIA II.

Di maris et caeli, (quid enim niſi vota ſuperſunt?)
Solvere quaſſatae parcite membra ratis:
Neve, precor, magni ſubſcribite Caeſaris irae.
Saepe premente Deo fert Deus alter opem.
Mulciber in Troiam, pro Troia ſtabat Apollo:
Aequa Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Aenean propior Saturnia Turno;
Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Saepe ferox cautum petiit Neptunus Ulixem:
Eripuit patruo ſaepe Minerva ſuo.
Et nobis aliquod, quamvis diſtamus ab illis,
Quid vetat irato numen adeſſe Deo?
Verba miſer fruſtra non proficientia perdo:
Ipſa graves ſpargunt ora loquentis aquae;

Ter-

Terribilisque Notus iactat mea dicta; precesque,
Ad quos mittuntur, non sinit ire Deos.
Ergo idem venti, ne caussa laedar in una,
Velaque nescio quo, votaque nostra ferunt?
Me miserum, quanti montes volvuntur aquarum!
Iam iam tacturos sidera summa putes.
Quantae diducto subsidunt aequore valles!
Iam iam tacturas Tartara nigra putes.
Quocunque adspicias, nihil est nisi pontus et aër;
Fluctibus hic tumidis, nubibus ille minax.
Inter utrumque fremunt immani turbine venti.
Nescit, cui domino pareat, unda maris.
Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu:
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto;
Nunc Notus adversa praelia fronte gerit.
Rector in incerto est: nec quid fugiatve petatve,
Invenit. Ambiguis ars stupet ipsa malis.
Scilicet occidimus, nec spes, nisi vana, salutis:
Dumque loquor, vultus obruit unda meos.
Opprimet hanc animam fluctus: frustraque precanti
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud quam me dolet exsule coniux:
Hoc unum nostri scitque gemitque mali.
Nescit in immenso iactari corpora ponto:
Nescit agi ventis: nescit adesse necem.
Di bene, quod non sum mecum conscendere passus;
Ne mihi mors misero bis patienda foret!
At nunc, ut peream, quoniam caret illa periclo,
Dimidia certe parte superstes ero.
Hei mihi quam celeri micuerunt nubila flamma!
Quantus ab aetherio personat axe fragor!
Nec levius laterum tabulae feriuntur ab undis,
Quam grave ballistae moenia pulsat onus.
Qui venit hic fluctus, fluctus supereminet omnes:
Posterior nono est, undecimoque prior.
Nec letum timeo: genus est miserabile leti.
Demite naufragium; mors mihi munus erit.
Est aliquid, fatove suo ferrove cadentem
In solida moriens ponere corpus humo:

Ovidius Naso, Publius. Tristia. xx

PUBLII OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBRI V.

UNIV. OF CALIFORNIA

EDITIO QUINTA.

HALAE,
IMPENSIS ORPHANOTROPHEI.
MDCCCXXIV.

IN MEMORIAM

Prof. J. Henry Senger

PA6519. T5. 1824. MAIN

P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBER PRIMUS.

ELEGIA I.

Parve, (nec invideo) sine me, Liber, ibis in Urbem
Hei mihi! quo domino non licet ire tuo.
Vade, sed incultus, qualem decet exsulis esse,
Infelix, habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia fuco:
Non est conveniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Candida nec nigra cornua fronte geras.
Felices ornent haec instrumenta libellos:
Fortunae memorem te decet esse meae.
Nec fragili geminae poliantur pumice frontes,
Hirsutus passis ut videare comis.
Neve liturarum pudeat. Qui viderit illas,
De lacrimis factas sentiet esse meis.
Vade, Liber, verbisque meis loca grata saluta.
Contingam certe quo licet illa pede.
Si quis, ut in populo, nostri non immemor illic,
Si quis, qui, quid agam, forte requirat, erit;
Vivere me dices: salvum tamen esse negabis;
Id quoque, quod vivam, munus habere Dei.
Atque ita te tacitus, quaerenti plura, legendum,
Ne, quae non opus est, forte loquare, dabis.
Protinus admonitus repetet mea crimina lector;
Et peragar populi publicus ore reus.
Neu, cave, defendas, quamvis mordebere dictis.
Caussa patrocinio non bona peior erit.

926485

Invenies aliquem, qui me ſuſpiret ademtum,
Carmina nec ſiccis perlegat iſta genis:
Et tacitus ſecum, ne quis malus audiat, optet,
Sit mea, lenito Caeſare, poena minor.
Nos quoque, quisquis erit, ne ſit miſer ille, precamur,
Placatos miſero qui volet eſſe Deos.
Quaeque volet, rata ſint: ablataque Principis ira
Sedibus in patriis det mihi poſſe mori.
Ut peragas mandata, Liber, culpabere forſan;
Ingeniique minor laude ferere mei.
Iudicis officium eſt, ut res, ita tempora rerum
Quaerere. Quaeſito tempore tutus eris.
Carmina proveniunt animo deducta ſereno:
Nubila ſunt ſubitis tempora noſtra malis.
Carmina ſeceſſum ſcribentis et otia quaerunt:
Me mare, me venti, me fera iactat hiems.
Carminibus metus omnis abeſt: ego perditus enſem
Haeſurum iugulo iam puto iamque meo.
Haec quoque, quae facio, iudex mirabitur aequus;
Scriptaque cum venia qualiacunque leget.
Da mihi Maeoniden, et tot circumſpice caſus,
Ingenium tantis excidet omne malis.
Denique ſecurus famae, Liber, ire memento;
Nec tibi ſit lecto displicuiſſe pudor.
Non ita ſe nobis praebet Fortuna ſecundam,
Ut tibi ſit ratio laudis habenda tuae.
Donec eram ſoſpes, tituli tangebar amore;
Quaerendique mihi nominis ardor erat.
Carmina nunc ſi non ſtudiumque, quod obfuit, odi,
Sit ſatis. Ingenio ſic fuga parta meo.
I tamen, i, pro me tu, cui licet, adſpice Romam.
Di facerent, poſſem nunc meus eſſe liber!
Nec te, quod venias magnam peregrinus in Urbem,
Ignotum populo poſſe venire puta.
Ut titulo careas, ipſo noſcere colore:
Diſſimulare velis te licet eſſe meum.
Clam tamen intrato; ne te mea carmina laedant.
Non ſunt, ut quondam plena favoris erant.
Si quis erit, qui te, quia ſis meus, eſſe legendum
Non putet, e gremio reiiciatque ſuo:

Inſpice, dic, titulum. Non ſum praeceptor Amoris.
Quas meruit, poenas iam dedit illud opus.
Forſitan exſpectes, an in alta Palatia miſſum
Scandere te iubeam, Caeſareamque domum.
Ignoſcant auguſta mihi loca, Dique locorum.
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
Eſſe quidem memini mitiſſima ſedibus illis
Numina: ſed timeo, qui nocuere, Deos.
Terretur minimo pennae ſtridore columba,
Unguibus, accipiter, ſaucia facta tuis.
Nec procul a ſtabulis audet recedere, ſi qua
Excuſſa eſt avidi dentibus agna lupi.
Vitaret coelum Phaëthon, ſi viveret; et quos
Optarat ſtulte, tangere nollet equos.
Me quoque, quae ſenſi, fateor Iovis arma timere:
Me reor infeſto, cum tonat, igne peti.
Quicunque Argolica de claſſe Capharea fugit;
Semper ab Euboicis vela retorquet aquis.
Et mea cymba, ſemel vaſta percuſſa procella,
Illum, quo laeſa eſt, horret adire locum.
Ergo, care Liber, timida circumſpice mente;
Et ſatis a media ſit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium ſublimia pennis
Icarus, Icariis nomina fecit aquis.
Difficile eſt tamen, hic remis utaris an aura,
Dicere. Conſilium resque locusque dabunt.
Si poteris vacuo tradi, ſi cuncta videbis
Mitia, ſi vires fregerit ira ſuas,
Si quis erit, qui te dubitantem et adire timentem
Tradat, et ante tamen pauca loquatur, adi.
Luce bona, dominoque tuo felicior ipſe
Pervenias illuc; et mala noſtra leves.
Namque ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solus Achilleo tollere more poteſt.
Tantum ne noceas, dum vis prodeſſe, videto.
Nam ſpes eſt animi noſtra timore minor.
Quaeque quiescebat, ne mota reſaeviat ira;
Et poenae tu ſis altera cauſſa, cave.
Cum tamen in noſtrum fueris penetrale receptus,
Contigerisque tuam, ſcrinia curva, domum;

Adſpicies illic poſitos ex ordine fratres,
Quos ſtudium cunctos evigilavit idem.
Caetera turba palam titulos oſtendet apertos;
Et ſua detecta nomina fronte geret.
Tres procul obſcura latitantes parte videbis.
Hi quoque, quod nemo neſcit, amare docent.
Hos tu vel fugias, vel, ſi ſatis oris habebis,
Oedipodas facito Telegonosque voces.
Deque tribus, moneo, ſi quae tibi cura parentis,
Ne quemquam, quamvis ipſe docebit, ames.
Sunt quoque mutatae ter quinque volumina formae,
Nuper ab exequiis carmina rapta meis:
His mando dicas, inter mutata referri
Fortunae vultum corpora poſſe meae.
Namque ea diſſimilis ſubito eſt effecta priori:
Flendaque nunc, aliquo tempore laeta fuit.
Plura quidem mandare tibi, ſi quaeris, habebam;
Sed vereor tardae cauſſa fuiſſe morae.
Quod ſi, quae ſubeunt, tecum, Liber, omnia ferres,
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa via eſt: propera. Nobis habitabitur orbis
Ultimus, a terra terra remota mea.

ELEGIA II.

Di maris et caeli, (quid enim niſi vota ſuperſunt?)
Solvere quaſſatae parcite membra ratis:
Neve, precor, magni ſubſcribite Caeſaris irae.
Saepe premente Deo fert Deus alter opem.
Mulciber in Troiam, pro Troia ſtabat Apollo:
Aequa Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Aenean propior Saturnia Turno;
Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Saepe ferox cautum petiit Neptunus Ulixem:
Eripuit patruo ſaepe Minerva ſuo.
Et nobis aliquod, quamvis diſtamus ab illis,
Quid vetat irato numen adeſſe Deo?
Verba miſer fruſtra non proficientia perdo:
Ipſa graves ſpargunt ora loquentis aquae;

Ter-

Terribilisque Notus iactat mea dicta; precesque,
Ad quos mittuntur, non sinit ire Deos.
Ergo idem venti, ne caussa laedar in una,
Velaque nescio quo, votaque nostra ferunt?
Me miserum, quanti montes volvuntur aquarum!
Jam jam tacturos sidera summa putes.
Quantae diducto subsidunt aequore valles!
Iam iam tacturas Tartara nigra putes.
Quocunque adspicias, nihil est nisi pontus et aër;
Fluctibus hic tumidis, nubibus ille minax.
Inter utrumque fremunt immani turbine venti.
Nescit, cui domino pareat, unda maris.
Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu:
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto;
Nunc Notus adversa praelia fronte gerit.
Rector in incerto est: nec quid fugiatve petatve,
Invenit. Ambiguis ars stupet ipsa malis.
Scilicet occidimus, nec spes, nisi vana, salutis:
Dumque loquor, vultus obruit unda meos.
Opprimet hanc animam fluctus: frustraque precanti
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud quam me dolet exsule coniux:
Hoc unum nostri scitque gemitque mali.
Nescit in immenso iactari corpora ponto:
Nescit agi ventis: nescit adesse necem.
Di bene, quod non sum mecum conscendere passus;
Ne mihi mors misero bis patienda foret!
At nunc, ut peream, quoniam caret illa periclo,
Dimidia certe parte superstes ero.
Hei mihi quam celeri micuerunt nubila flamma!
Quantus ab aetherio personat axe fragor!
Nec levius laterum tabulae feriuntur ab undis,
Quam grave balliſtae moenia pulsat onus.
Qui venit hic fluctus, fluctus supereminet omnes:
Posterior nono est, undecimoque prior.
Nec letum timeo: genus est miserabile leti.
Demite naufragium; mors mihi munus erit.
Est aliquid, fatove suo ferrove cadentem
In solida moriens ponere corpus humo:

Et mandare suis aliquid, sperare sepulcra,
Et non aequoreis piscibus esse cibum.
Fingite me dignum tali nece: non ego solus
Hic vehor. Immeritos cur mea poena trahit?
Proh Superi, viridesque Dei, quibus aequora curae!
Utraque iam vestras sistite turba minas.
Quamque dedit vitam mitissima Caesaris ira,
Hanc sinite infelix in loca iussa feram.
Si, quam commerui, poenam me pendere vultis:
Culpa mea est, ipso iudice, morte minor.
Mittere me Stygias si iam voluisset ad undas
Caesar, in hoc vestra non eguisset ope.
Est illi nostri non invidiosa cruoris
Copia: quodque dedit, cum volet, ipse feret.
Vos modo, quos nullo certe puto crimine laesos,
Contenti nostris, Di, precor, este malis.
Nec tamen, ut cuncti miserum servare velitis,
Quod periit, salvum iam caput esse potest.
Ut mare considat, ventisque ferentibus utar;
Ut mihi parcatis, num minus exsul ero?
Non ego divitias avidus sine fine parandi
Latum mutandis mercibus aequor aro;
Nec peto, quas quondam petii studiosus, Athenas:
Oppida non Asiae, non loca visa prius.
Non ut, Alexandri claram delatus in urbem,
Delicias videam, Nile iocose, tuas.
Quod faciles opto ventos, (quis credere possit?)
Sarmatis est tellus, quam mea vota petunt.
Obligor, ut tangam laevi fera littora Ponti;
Quodque sit a patria tam fuga tarda, queror.
Nescio quo videam positos ut in orbe Tomitas,
Exilem facio per mea vota viam.
Seu me diligitis, tantos compescite fluctus;
Pronaque sint nostrae numina vestra rati:
Seu magis odistis, iussae me advertite terrae.
Supplicii pars est in regione mei.
Ferte (quid hic facio?), rapidi, mea carbasa, venti.
Ausonios fines cur mea vela vident?
Noluit hoc Caesar: quid, quem fugat ille, tenetis?
Adspiciat vultus Pontica terra meos.

Et

Et iubet, et merui: nec, quae damnaverit ille,
Crimina defendi fasve piumve puto.
Si tamen acta Deos nunquam mortalia fallunt,
A culpa facinus scitis abesse mea.
Immo ita; vos scitis. Si me meus abstulit error,
Stultaque mens nobis, non scelerata, fuit:
Quamlibet e minimis, domui si favimus illi:
Si satis Augusti publica iussa mihi;
Hoc duce si dixi felicia saecula; proque
Caesare tura pius Caesaribusque dedi;
Si fuit hic animus nobis; ita parcite, Divi:
Sin minus; alta cadens obruat unda caput.
Fallor? an incipiunt gravidae vanescere nubes,
Victaque mutati frangitur ira maris?
Non casus, sed vos sub conditione vocati,
Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

ELEGIA III.

Cum subit illius tristissima noctis imago,
Quae mihi supremum tempus in Urbe fuit:
Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui;
Labitur ex oculis nunc quoque gutta meis.
Iam prope lux aderat, qua me discedere Caesar
Finibus extremae iusserat Ausoniae.
Nec mens, nec spatium fuerant satis apta paranti:
Torpuerant longa pectora nostra mora.
Non mihi servorum, comitis non cura legendi:
Non aptae profugo vestis opisve fuit.
Non aliter stupui, quam qui Iovis ignibus ictus
Vivit, et est vitae nescius ipse suae.
Ut tamen hanc animo nubem dolor ipse removit,
Et tandem sensus convaluere mei,
Alloquor extremum moestos abiturus amicos,
Qui modo de multis unus et alter erant.
Uxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat,
Imbre per indignas usque cadente genas,
Nata procul Libycis aberat diversa sub oris,
Nec poterat fati certior esse mei.

Quocunque adſpiceres, luctus gemitusque ſonabant,
Formaque non taciti funeris intus erat.
Femina virque meo, pueri quoque funere moerent:
Inque domo lacrimas angulus omnis habet.
Si licet exemplis in parvo grandibus uti:
Haec facies Troiae, cum caperetur, erat.
Iamque quieſcebant voces hominumque canumque,
Lunaque nocturnos alta regebat equos.
Hanc ego ſuſpiciens, et ab hac Capitolia cernens,
Quae noſtro fruſtra iuncta fuere Lari:
Numina vicinis habitantia ſedibus, inquam,
Iamque oculis numquam templa videnda meis;
Dîque relinquendi, quos Urbs habet alta Quirini;
Eſte ſalutati tempus in omne mihi.
Et quamquam ſero clypeum poſt vulnera ſumo;
Attamen hanc odiis exonerate fugam;
Caeleſtique viro, quis me deceperit error,
Dicite, pro culpa ne ſqelus eſſe putet.
Ut, quod vos ſcitis, poenae quoque ſentiat auctor.
Placato poſſum non miſer eſſe Deo.
Hac prece adoravi Superos ego, pluribus uxor,
Singultu medios praepediente ſonos.
Illa etiam ante Lares paſſis proſtrata capillis
Contigit exſtinctos ore tremente focos:
Multaque in averſos effudit verba Penates,
Pro deplorato non valitura viro.
Iamque morae ſpatium nox praecipitata negabat,
Verſaque ab axe ſuo Parrhaſis Arctos erat.
Quid facerem? blando patriae retinebar amore:
Ultima ſed iuſſae nox erat illa fugae.
Ah quoties aliquo dixi properante: Quid urges?
Vel, quo feſtines ire, vel unde, vide.
Ah quoties certam me ſum mentitus habere
Horam, propoſitae quae foret apta viae.
Ter limen tetigi; ter ſum revocatus: et ipſe
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Saepe, Vale dicto, rurſus ſum multa locutus;
Et quaſi diſcedens oscula ſumma dedi.
Saepe eadem mandata dedi: meque ipſe fefelli,
Reſpiciens oculis pignora cara meis.

Deni-

Denique, Quid propero? Scythia est, quo mittimur, inquam:
Roma relinquenda est: utraque iusta mora est.
Uxor in aeternum vivo mihi viva negatur,
Et domus, et fidae dulcia membra domus.
Quosque ego fraterno dilexi more sodales,
O mihi Thesea pectora iuncta fide!
Dum licet, amplectar: nunquam fortasse licebit
Amplius. In lucro, quae datur hora, mihi est.
Nec mora; sermonis verba imperfecta relinquo,
Complectens animo proxima quaeque meo.
Dum loquor, et flemus: caelo nitidissimus alto
Stella gravis nobis, Lucifer ortus erat.
Dividor haud aliter, quam si mea membra relinquam,
Et pars abrumpi corpore visa suo est.
[Sic Priamus doluit, tunc cum in contraria versus
Ultores habuit proditionis equus.]
Tum vero exoritur clamor gemitusque meorum,
Et feriunt moestae pectora nuda manus.
Tum vero coniux humeris abeuntis inhaerens
Miscuit haec lacrimis tristia dicta suis.
Non potes avelli: simul ah simul ibimus, inquit:
Te sequar, et coniux exsulis exsul ero.
Et mihi facta via est: et me capit ultima tellus;
Accedam profugae sarcina parva rati.
Te iubet e patria discedere Caesaris ira;
Me pietas. Pietas haec mihi Caesar erit.
Talia tentabat: sic et tentaverat ante:
Vixque dedit victas utilitate manus.
Egredior, (sive illud erat sine funere ferri)
Squalidus immissis hirta per ora comis.
Illa dolore amens tenebris narratur obortis
Semianimis media procubuisse domo.
Utque resurrexit, foedatis pulvere turpi
Crinibus, et gelida membra levavit humo,
Se modo, desertos modo conploraſſe Penates;
Nomen et erepti saepe vocasse viri:
Nec gemuisse minus, quam si nataeve meumve
Vidisset structos corpus habere rogos:

Et voluisse mori; et moriendo ponere sensus:
Respectuque tamen non posuisse mei.
Vivat: et absentem, quoniam sic fata tulerunt,
Vivat, et auxilio sublevet usque suo.

ELEGIA IV.

Tingitur Oceano custos Erymanthidos Ursae,
Aequoreasque suo sidere turbat aquas:
Nos tamen Ionium non nostra findimus aequor
Sponte: sed audaces cogimur esse metu.
Me miserum quantis increscunt aequora ventis,
Erutaque ex imis fervet arena vadis!
Monte nec inferior prorae puppique recurvae
Insilit, et pictos verberat unda Deos.
Pinea texta sonant; pulsi stridore rudentes:
Adgemit et nostris ipsa carina malis.
Navita, confessus gelido pallore timorem,
Jam sequitur victam, non regit arte, ratem.
Utque parum validus non proficientia vector
Cervicis rigidae frena remittit equo:
Sic non quo voluit, sed quo rapit impetus undae
Aurigam video vela dedisse rati.
Quod nisi mutatas emiserit Aeolus auras,
In loca iam nobis non adeunda ferar.
Nam procul, Illyriis laeva de parte relictis,
Interdicta mihi cernitur Italia.
Desinat in vetitas quaeso contendere terras,
Et mecum magno pereat aura Deo.
Dum loquor, et cupio pariter timeoque revelli,
Increpuit quantis viribus unda latus!
Parcite, caerulei, vos parcite, numina ponti;
Infestumque mihi sit satis esse Iovem.
Vos animam saevae fessam subducite morti.
Si modo, qui periit, non periisse potest.

ELEGIA V.

O mihi post illos nunquam memorande sodales,
O cui praecipue sors mea visa sua est:

Atto-

Attonitum qui me, (memini) cariſſime, primus
Auſus es alloquio ſuſtinuiſſe tuo;
Qui mihi conſilium vivendi mite dediſti,
Cum foret in miſero pectore mortis amor;
Scis bene, cui dicam, poſitis pro nomine ſignis;
Officium nec te fallit, amice, tuum:
Haec mihi ſemper erunt imis infixa medullis;
Perpetuusque animae debitor huius ero.
Spiritus et vacuas prius hic tenuandus in auras
Ibit, et in tepido deſeret oſſa rogo,
Quam ſubeant animo meritorum oblivia noſtro:
Et longa pietas excidat iſta die.
Di tibi ſint faciles, et opis nullius egentem
Fortunam praeſtent, diſſimilemque meae.
Si tamen haec navis vento ferretur amico,
Ignoraretur forſitan iſta fides.
Theſea Pirithous non tam ſenſiſſet amicum,
Si non infernas vivus adiſſet aquas.
Ut foret exemplum veri Phoceus amoris,
Fecerunt Furiae, triſtis [illegible]reſta, tuae.
Si non Euryalus Rutulos cecidiſſet in hoſtes,
Hyrtacidae Niſo gloria nulla foret.
Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum,
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Dum iuvat, et vultu ridet Fortuna ſereno,
Indelibatas cuncta ſequuntur opes.
At ſimul intonuit, fugiunt: nec noſcitur ulli,
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
Atque haec, exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi ſunt propriis cognita vera malis.
Vix duo tresve mihi de tot ſupereſtis amici.
Caetera Fortunae, non mea, turba fuit.
Quo magis, o pauci, rebus ſuccurrite lapſis,
Et date naufragio litora tuta meo:
Neve metu falſo nimium trepidate timentes,
Hac offendatur ne pietate Deus.
Saepe fidem adverſis etiam laudavit in armis,
Inque ſuis amat hanc Caeſar, in hoſte probat.
Cauſſa mea eſt melior, qui non contraria fovi
Arma, ſed hanc merui ſimplicitate fugam.

In-

Invigiles igitur noſtris pro caſibus oro,
Diminui ſi qua numinis ira poteſt.
Scire meos ſi quis caſus deſideret omnes,
Plus, quam quod fieri res ſinit, ille petat.
Tot mala ſum paſſus, quot in aethere ſidera lucent,
Parvaque quot ſiccus corpora pulvis habet.
Multaque credibili tulimus maiora, ratamque
Quamvis acciderint, non habitura fidem.
Pars etiam quaedam mecum moriatur oportet,
Meque velim poſſit diſſimulante tegi.
Si vox infragilis, pectus mihi firmius aere,
Pluraque cum linguis pluribus ora forent,
Non tamen idcirco complecterer omnia verbis,
Materia vires exſuperante meas.
Pro duce [illegible]itio docti mala noſtra poëtae
Scribite; Neritio iam mala plura tuli.
Ille brevi ſpatio multis erravit in annis
Inter Dulichias Iliacasque domos.
Nos freta, ſideribus notis diſtantia, menſos
Sors tulit in Geticos Sar[illegible]aticosque ſinus.
Ille habuit fidamque manum ſociosque fideles:
Me profugum comites deſeruere mei,
Ille ſuam laetus patriam victorque petebat:
A patria fugio victus et exſul ego.
Nec mihi Dulichium domus eſt, Ithaceve, Sameve,
(Poena quibus non eſt grandis abeſſe locis.)
Sed quae de ſeptem totum circumſpicit orbem
Montibus, imperii Roma Deûmque locus.
Illi corpus erat durum patiensque laborum:
Invalidae vires ingenuaeque mihi.
Ille erat aſſidue ſaevis agitatus in armis:
Aſſuetus ſtudiis mollibus ipſe fui.
Me Deus oppreſſit, nullo mala noſtra levante:
Bellatrix illi Diva ferebat opem.
Cumque minor Iove ſit, tumidis qui regnat in undis;
Illum Neptuni, me Iovis ira premit.
Adde, quod illius pars maxima ficta laborum eſt:
Ponitur in noſtris fabula nulla malis.
Denique quaeſitos tetigit tamen ille Penates;
Quaeque diu petiit, contigit arva tamen.

At

At mihi perpetuo patria tellure carendum eſt,
Ni fuerit laeſi mollior ira Dei.

ELEGIA VI.

Nec tantum Clario Lyde dilecta poëtae;
Nec tantum Coo Battis amata ſuo eſt:
Pectoribus quantum tu noſtris, Uxor, inhaeres:
Digna minus miſero, non meliore viro.
Te mea, ſuppoſita veluti trabe, fulta ruina eſt:
Si quid adhuc ego ſum, muneris omne tui eſt.
Tu facis, ut ſpolium ne ſim, neu nuder ab illis,
Naufragii tabulas qui petiere mei.
Utque rapax, ſtimulante fame, cupidusque cruoris
Incuſtoditum captat ovile lupus,
Aut ut edax vultur corpus circumſpicit, ecquod
Sub nulla poſitum cernere poſſit humo:
Sic mea neſcio quis, rebus male fidus acerbis,
In bona venturus, ſi paterere, fuit.
Hunc tua per fortes virtus ſubmovit amicos,
Nulla quibus reddi gratia digna poteſt.
Ergo quam miſero, tam vero, teſte probaris:
Hic aliquod pondus ſi modo teſtis habet,
Nec probitate tua prior eſt aut Hectoris uxor,
Aut comes exſtincto Laodamia viro.
Tu ſi Maeonium vatem ſortita fuiſſes:
Penelopes eſſet fama ſecunda tuae.
Sive tibi hoc debes, nulla pia facta magiſtra,
Cumque nova mores ſunt tibi luce dati:
Femina ſeu Princeps, omnes tibi culta per annos,
Te docet exemplum coniugis eſſe bonae,
Aſſimilemque ſui longa aſſuetudine fecit,
Grandia ſi parvis aſſimilare licet.
Hei mihi, non magnas quod habent mea carmina vires,
Noſtraque ſunt meritis ora minora tuis!
Si quid et in nobis vivi fuit ante vigoris,
Exſtinctum longis occidit omne malis:
Prima locum ſanctas heroïdas inter habores:
Prima bonis animi conſpicerere tui.
Quantumcunque tamen praeconia noſtra valebunt;
Carminibus vives tempus in omne meis.

ELE-

ELEGIA VII.

Si quis habes noſtris ſimiles in imagine vultus;
Deme meis hederas, Bacchica ſerta, comis.
Iſta decent laetos felicia ſigna poëtas.
Temporibus non eſt apta corona meis.
Haec tibi diſſimulas, ſentis tamen, optime, dici,
In digito qui me ſersque reſersque tuo,
Effigiemque meam fulvo complexus in auro
Cara relegati, qua potes, ora vides.
Quae quoties ſpectas, ſubeat tibi dicere forſan:
Quam procul a nobis Naſo ſodalis abeſt!
Grata tua eſt pietas: ſed carmina maior imago
Sunt mea; quae, mando, qualiacunque legas.
Carmina, mutatas hominum dicentia formas,
Infelix domini quod fuga rupit opus:
Haec ego diſcedens, ſicut bene multa meorum,
Ipſe mea poſui moeſtus in igne manu.
Utque cremaſſe ſuum fertur ſub ſtipite natum
Theſtias, et melior matre fuiſſe ſoror;
Sic ego non meritos mecum peritura libellos
Impoſui rapidis viſcera noſtra rogis,
Vel quod eram Muſas, ut crimina noſtra, peroſus:
Vel quod adhuc creſcens et rude carmen erat.
Quae quoniam non ſunt penitus ſublata, ſed exſtant;
Pluribus exemplis ſcripta fuiſſe reor.
Nunc precor ut vivant, et non ignava legentem
Otia delectent, admoneantque mei.
Nec tamen illa legi poterunt patienter ab ullo,
Neſciet his ſummam ſi quis abeſſe manum.
Ablatum mediis opus eſt incudibus iſtud:
Defuit et ſcriptis ultima lima meis.
Et veniam pro laude peto: laudatus abunde,
Non faſtiditus ſi tibi, Lector, ero.
Hos quoque ſex verſus, in primi fronte libelli
Si praeponendos eſſe putabis, habe.
Orba parente ſuo quicunque volumina tangis,
His ſaltem veſtra detur in Urbe locus.
Quoque magis faveas, non ſunt haec edita ab ipſo,
Sed quaſi de domini funere rapta ſui.

Quid-

Quidquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, eram.

ELEGIA VIII.

In caput alta suum labentur ab aequore retro
Flumina, conversis Solque recurret equis:
Terra feret stellas: caelum findetur aratro:
Unda dabit flammas: et dabit ignis aquas.
Omnia naturae praepostera legibus ibunt;
Parsque suum mundi nulla tenebit iter.
Omnia iam fient, fieri quae posse negabam;
Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
Haec ego vaticinor, quia sum deceptus ab illo,
Laturum misero quem mihi rebar opem.
Tantane te, fallax, cepere oblivia nostri?
Afflictumne fuit tantus adire timor,
Ut neque respiceres, nec solarere iacentem,
Dure? neque exsequias prosequerere meas?
Illud amicitiae sanctum ac venerabile nomen
Re tibi pro vili sub pedibusque iacet?
Quid fuit, ingenti prostratum mole sodalem
Visere, et alloquii parte levare tui?
Inque meos si non lacrimam dimittere casus,
Pauca tamen ficto verba dolore queri?
Idque, quod ignoti faciunt, valedicere saltem,
Et vocem populi publicaque ora sequi?
Denique lugubres vultus, nunquamque videndos
Cernere supremo, dum licuitque, die?
Dicendumque semel toto non amplius aevo
Accipere, et parili reddere voce: Vale?
At fecere alii nullo mihi foedere iuncti,
Et lacrimas animi signa dedere sui.
Quid, nisi convictu causisque valentibus essem
Temporis et longi vinctus amore tibi?
Quid, nisi tot lusus et tot mea seria nosses,
Tot nossem lusus seriaque ipse tua?
Quid? si duntaxat Romae mihi cognitus esses,
Adscitus toties in genus omne loci?

Cuncta-

Cunctane in aequoreos abierunt irrita ventos?
Cunctane Lethaeis mersa feruntur aquis?
Non ego te placida genitum reor urbe Quirini;
Urbe, meo quae iam non adeunda pede est:
Sed scopulis, Ponti quos haec habet ora sinistri,
Inque feris Scythiae Sarmaticisque iugis.
Et tua sunt silicis circum praecordia venae;
Et rigidum ferri semina pectus habent.
Quaeque tibi quondam tenero ducenda palato
Plena dedit nutrix ubera, tigris erat.
At mala nostra minus, quam nunc, aliena putasses;
Duritiaeque mihi non agerere reus.
Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoque damnis,
Ut careant numeris tempora prima suis;
Effice, peccati ne sim memor huius; et illo
Officium laudem, quo queror, ore tuum.

ELEGIA IX.

Detur inoffensae metam tibi tangere vitae,
Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
Atque utinam pro te possint mea vota valere,
Quae pro me duros non tetigere Deos!
Donec eris felix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.
Adspicis ut veniant ad candida tecta columbae;
Accipiat nullas sordida turris aves.
Horrea formicae tendunt ad inania numquam:
Nullus ad amissas ibit amicus opes.
Utque comes radios per Solis euntibus umbra,
Cum latet hic pressus nubibus, illa fugit;
Mobile sic sequitur Fortunae lumina vulgus;
Quae simul inducta nube teguntur, abit.
Haec precor ut semper possint tibi falsa videri.
Sunt tamen eventu vera fatenda meo.
Dum stetimus, turbae quantum satis esset, habebat
Nota quidem, sed non ambitiosa, domus.
At simul impulsa est, omnes timuere ruinam,
Cautaque communi terga dedere fugae.

Saeva

Saeva nec admiror metuunt si fulmina, quorum
Ignibus afflari proxima quaeque solent.
Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
Quamlibet invisо Caesar in hoste probat.
Nec solet irasci (neque enim moderatior alter)
Cum quis in adversis, si quid amavit, amat.
De comite Argolici postquam cognovit Orestae,
Narratur Pyladen ipse probasse Thoas.
Quae fuit Actoridae cum magno semper Achille,
Laudari solita est Hectoris ore fides.
Quod pius ad manes Theseus comes isset amico,
Tartareum dicunt indoluisse Deum.
Euryali Nisique fide tibi, Turne, relata,
Credibile est lacrimis immaduisse genas.
Est etiam miseris pietas, et in hoste probatur.
Hei mei quam paucos haec mea dicta movent!
Hic status, haec rerum nunc est fortuna mearum,
Debeat ut lacrimis nullus adesse modus.
At mea sunt, proprio quamvis moestissima casu,
Pectora processu facta serena tuo.
Hoc eventurum iam tum, carissime, vidi,
Ferret adhuc istam cum minor aura ratem,
Sive aliquod morum, seu vitae labe carentis
Est pretium: nemo pluris habendus erit.
Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes;
Quaelibet eloquio fit bona causa tuo.
His ego commotus, dixi tibi protinus ipsi;
Scena manet dotes grandis, amice, tuas.
Haec mihi non ovium fibrae, tonitrusve sinistri,
Linguave servatae, pennave, dixit avis.
Augurium ratio est, et coniectura futuri:
Hac divinavi, notitiamque tuli.
Quae quoniam vera est; tota mihi mente tibique
Gratulor, ingenium non latuisse tuum.
At nostrum tenebris utinam latuisset in imis!
Expedit in studio lumen abesse meo.
Utque tibi prosunt artes, facunde, severae;
Dissimiles illis sic nocuere mihi.
Vita tamen tibi nota mea est: scis artibus illis
Auctoris mores abstinuisse sui.

Scis vetus hoc iuveni luſum mihi carmen: et iſtos,
Ut non laudandos, ſic tamen eſſe iocos.
Ergo ut defendi nullo mea poſſe colore,
Sic excuſari crimina poſſe puto.
Qua potes, excuſa; nec amici deſere cauſſam,
Quo bene coepiſti, ſic pede ſemper eas.

ELEGIA X.

Eſt mihi, ſitque, precor, flavae tutela Minervae
Navis; et a picta caſſide nomen habet.
Sive opus eſt velis; minimam bene currit ad auram:
Sive opus eſt remo; remige carpit iter.
Nec comites volucri contenta eſt vincere curſu;
Occupat egreſſas quamlibet ante rates.
Et patitur fluctus, fertque aſilientia longe
Aequora, nec ſaevis icta fatiſcit aquis.
Illa, Corinthiacis primum mihi cognita Cenchris,
Fida manet trepidae duxque comesque fugae.
Perque tot eventus, et iniquis concita ventis
Aequora, Palladio numine tuta fuit.
Nunc quoque tuta precor vaſti ſecet oſtia Ponti;
Quasque petit, Getici litoris intret aquas.
Quae ſimul Aeoliae mare me deduxit in Helles,
Et longum tenui limite fecit iter;
Fleximus in laevum curſus: et ab Hectoris urbe
Venimus ad portus, Imbria terra, tuos.
Inde levi vento Zerynthia litora nactis
Threïciam tetigit feſſa carina Samon.
Saltus ab hac terra brevis eſt Tempyra petenti.
Hac dominum tenus eſt illa ſecuta ſuum.
Nam mihi Biſtonios placuit pede carpere campos:
Helleſpontiacas illa relegit aquas.
Dardaniamque petit auctoris nomen habentem;
Et te ruricola, Lampſace, tuta Deo.
Quaque per anguſtas vectae male virginis undas
Seſton Abydena ſeparat urbe fretum.
Hincque Propontiacis haerentem Cyzicon oris;
Cyzicon, Haemoniae nobile gentis opus:

Qua-

Quaque tenent Ponti Byzantia litora fauces.
(Hic locus eſt gemini ianua vaſta maris.)
Haec precor evincat, propulſaque fortibus Auſtris
Transeat inſtabiles ſtrenua Cyaneas:
Thymiacosque ſinus, et ab his per Apollinis urbem
Alta ſub Anchiali moenia tendat iter.
Inde Meſembriacos portus, et Odeſſon, et arces
Praetereat dictas nomine, Bacche, tuo:
Et quos Alcathoi memorant a moenibus ortos
Sedibus his profugum conſtituiſſe Larem.
A quibus adveniat Miletida ſoſpes ad urbem,
Offenſi quo me compulit ira Dei.
Hanc ſi contigerit, meritae cadet agna Minervae.
Non facit ad noſtras hoſtia maior opes.
Vos quoque Tyndaridae, quos haec colit inſula, fratres
Mite, precor, duplici numen adeſte viae.
Altera namque parat Symplegadas ire per arctas,
Scindere Biſtonias altera puppis aquas.
Vos facite, ut ventos, loca cum diverſa petamus,
Illa ſuos habeat, nec minus illa ſuos.

ELEGIA XI.

Litera quaecunque eſt toto tibi lecta libello,
Eſt mihi ſollicitae tempore facta viae.
Aut hanc me, gelidi tremerem cum menſe Decembris,
Scribentem mediis Hadria vidit aquis:
Aut, poſtquam bimarem curſu ſuperavimus Iſthmon:
Alteraque eſt noſtrae ſumta carina fugae.
Quod facerem verſus inter fera murmura ponti,
Cycladas Aegeas obſtupuiſſe puto.
Ipſe ego nunc miror, tantis animique marisque
Fluctibus ingenium non cecidiſſe meum.
Seu ſtupor huic ſtudio, ſive eſt inſania nomen;
Omnis ab hac cura mens relevata mea eſt.
Saepe ego nimboſis dubius iactabar ab Haedis:
Saepe minax Steropes ſidere pontus erat.
Fuſcabatque diem cuſtos Erymanthidos Urſae;
Aut Hyadas ſaevis auxerat Auſter aquis.

Saepe maris pars intus erat; tamen ipse trementi
Carmine ducebam qualiacunque manu.
Nunc quoque contenti stridunt Aquilone rudentes,
Inque modum tumuli concava surgit aqua.
Ipse gubernator tollens ad sidera palmas
Exposcit votis, immemor artis, opem.
Quocunque adspicio, nihil est, nisi mortis imago:
Quam dubia timeo mente, timensque precor.
Attigero portum, portu terrebor ab ipso.
Plus habet infesta terra timoris aqua.
Nam simul insidiis hominum pelagique labore;
Et faciunt geminos ensis et unda metus.
Ille meo verebor ne speret sanguine praedam:
Haec titulum nostrae mortis habere velit.
Barbara pars laeva est, avidaeque instructa rapinae,
Quam cruor et caedes bellaque semper habent.
Cumque sit hibernis agitatum fluctibus aequor;
Pectora sunt ipso turbidiora mari.
Quo magis his debes ignoscere, candide lector,
Si spe sunt, ut sunt, inferiora tua.
Non haec in nostris, ut quondam, scribimus hortis:
Nec, consuete, meum, lectule, corpus habes.
Iactor in indomito brumali luce profundo;
Ipsaque caeruleis charta feritur aquis.
Improba pugnat hiems, indignaturque, quod ausim
Scribere, se rigidas incutiente minas.
Vincat hiems hominem. Sed eodem tempore, quaeso,
Ipse modum statuam carminis: illa sui.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBER SECUNDUS.

Quid mihi vobiscum eſt, infelix cura, libelli,
Ingenio perii qui miſer ipſe meo?
Cur modo damnatas repeto, mea crimina, Muſas?
An ſemel eſt poenam commeruiſſe parum?
Carmina fecerunt, ut me cognoſcere vellent
Omine non fauſto femina virque mea.
Carmina fecerunt, ut me moresque notaret
Iam demum viſa Caeſar ab Arte meos.
Deme mihi ſtudium; vitae quoque crimina demes.
Acceptum refero verſibus, eſſe nocens.
Hoc pretium curae vigilatorumque laborum
Cepimus. Ingenio poena reperta meo.
Si ſaperem, doctas odiſſem iure ſorores,
Numina cultori pernicioſa ſuo.
At nunc, (tanta meo comes eſt inſania morbo)
Saxa malum refero rurſus ad icta pedem.
Scilicet et victus repetit gladiator arenam;
Et redit in tumidas naufraga puppis aquas,
Forſitan, ut quondam Teuthrantia regna tenenti,
Sic mihi res eadem vulnus opemque feret:
Muſaque, quam movit, motam quoque leniet iram:
Exorant magnos carmina ſaepe Deos.
Ipſe quoque Auſonias Caeſar matresque nurusque
Carmina turrigerae dicere iuſſit Opi.
Iuſſerat et Phoebo dici; quo tempore ludos
Fecit, quos aetas adſpicit una ſemel.
His precor exemplis tua nunc, mitiſſime Caeſar,
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem iuſta eſt, nec me meruiſſe negabo.
Non adeo noſtro fugit ab ore pudor.

Sed, nisi peccassem, quid tu concedere posses?
Materiam veniae sors tibi nostra dedit.
Si, quoties homines peccant, sua fulmina mittat
Iupiter; exiguo tempore inermis erit.
Hic ubi detonuit, strepituque exterruit orbem,
Purum discussis aëra reddit aquis.
Iure igitur genitorque Deûm rectorque vocatur:
Iure capax mundus nil Iove maius habet.
Tu quoque, cum patriae rector dicare Paterque;
Utere more Dei nomen habentis idem.
Idque facis: nec te quisquam moderatius umquam
Imperii potuit frena tenere sui.
Tu veniam parti superatae saepe dedisti,
Non concessurus quam tibi victor erat.
Divitiis etiam multos et honoribus auctos
Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
Quaeque dies bellum, belli tibi sustulit iram:
Parsque simul templis utraque dona tulit.
Utque tuus gaudet miles, quod vicerit hostem;
Sic, victum cur se gaudeat, hostis habet.
Caussa mea est melior: qui nec contraria dicor
Arma, nec hostiles esse secutus opes.
Per mare, per terras, per tertia numina iuro,
Per te praesentem conspicuumque Deum;
Hunc animum favisse tibi, Vir maxime: meque,
Qua sola potui, mente fuisse tuum.
Optavi peteres caelestia sidera tarde:
Parsque fui turbae parva precantis idem.
Et pia tura dedi pro te: cumque omnibus unus
Ipse quoque adiuvi publica vota meis.
Quid referam libros, illos quoque, crimina nostra,
Mille locis plenos nominis esse tui?
Inspice maius opus, quod adhuc sine fine reliqui,
In non credendos corpora versa modos;
Invenies vestri praeconia nominis illic:
Invenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus maior fit gloria, nec quo,
Ut maior fiat, crescere possit, habet.
Fama Iovis superest: tamen hunc sua facta referri,
Et se materiam carminis esse iuvat:

Cum

Cumque Gigantei memorantur praelia belli;
Credibile eſt laetum laudibus eſſe ſuis.
Te celebrant alii quanto decet ore, tuasque
Ingenio laudes uberiore canunt.
Sed tamen, ut fuſo taurorum ſanguine centum,
Sic capitur minimo turis honore Deus.
Ah ferus, et nobis nimium crudeliter hoſtis,
Delicias legit qui tibi cunque meas!
Carmine ne noſtris ſic te venerantia libris
Iudicio poſſint candidiore legi.
Eſſe ſed irato quis te mihi poſſet amicus?
Vix tunc ipſe mihi non inimicus eram.
Cum coepit quaſſata domus ſubſidere; partes
In proclinatas omne recumbit onus:
Cunctaque Fortuna rimam faciente dehiscunt.
Ipſa ſuo quondam pondere tecta ruunt.
Ergo hominum quaeſitum odium mihi carmine: quaque
Debuit, eſt vultus turba ſecuta tuos.
At, memini, vitamque meam moresque probabas
Illo, quem dederas, praetereuntis equo.
[Quod ſi non prodeſt, et honeſti gratia nulla
Redditur; at nullum crimen adeptus eram.]
Nec male commiſſa eſt nobis fortuna reorum,
Lisque decem decies inſpicienda viris.
Res quoque privatas ſtatui ſine crimine iudex:
Deque mea faſſa eſt pars quoque victa fide.
Me miſerum! potui, ſi non extrema nocerent,
Iudicio tutus non ſemel eſſe tuo.
Ultima me perdunt: imoque ſub aequore mergit
Incolumem toties una procella ratem.
Nec mihi pars nocuit de gurgite parva: ſed omnes
Preſſere hoc fluctus, Oceanusque caput.
Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi?
Inſcius Actaeon vidit ſine veſte Dianam:
Praeda fuit canibus non minus ille ſuis.
Scilicet in Superis etiam fortuna luenda eſt;
Nec veniam, laeſo numine, caſus habet.
Illa namque die, qua me malus abstulit error,
Parva quidem periit, ſed ſine labe, domus.

Sic quoque parva tamen, patrio dicatur ut aevo
Clara, nec ullius nobilitate minor:
Et neque divitiis, nec paupertate notanda:
Unde fit in neutrum conſpiciendus eques.
Sit quoque noſtra domus vel cenſu parva, vel ortu;
Ingenio certe non latet illa meo.
Quo videar quamvis nimium iuveniliter uſus:
Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
Turbaque doctorum Naſonem novit et audet
Non faſtiditis annumerare viris.
Corruit haec igitur Muſis accepta, ſub uno,
Sed non exiguo, crimine lapſa domus.
Atque ea ſic lapſa eſt, ut ſurgere, ſi modo laeſi
Ematuruerit Caeſaris ira, queat.
Cuius in eventu poenae clementia tanta eſt,
Ut fuerit noſtro lenior illa metu.
Vita data eſt, curaque necem tua conſtitit ira,
O Princeps parce viribus uſe tuis.
Inſuper accedunt, te non adimente, paternae,
(Tanquam vita parum muneris eſſet) opes.
Nec mea decreto damnaſti facta Senatus:
Nec mea ſelecto iudice iuſſa fuga eſt.
Triſtibus invectus verbis, (ita Principe dignum)
Ultus es offenſas, ut decet, ipſe tuas.
Adde, quod edictum, quamvis immane minaxque,
Attamen in poenae nomine lene fuit.
Quippe relegatus, non exul, dicor in illo:
Parcaque fortunae ſunt ibi verba meae.
Nulla quidem ſano gravior mentisque potenti
Poena eſt, quam tanto displicuiſſe viro.
Sed ſolet interdum fieri placabile numen:
Nube ſolet pulſa candidus ire dies.
Vidi ego pampineis oneratam vitibus ulmum,
Quae fuerat ſaevi fulmine tacta Iovis.
Ipſe licet ſperare vetes: ſperabimus: atque
Hoc unum fieri, te prohibente, poteſt.
Spes mihi magna ſubit, cum te, mitiſſime Princeps;
Spes mihi, reſpicio cum mea fata, cadit.
Ac veluti ventis agitantibus aequora non eſt
Aequalis rabies, continuusque furor;

Sed

Sed modo ſubſidunt, intermiſſique ſileſcunt,
Vimque putes illos depoſuiſſe ſuam;
Sic abeunt, redeuntque mei, variantque timores:
Et ſpem placandi dantque negantque tui.
Per Superos igitur, qui dent tibi longa dabuntque
Tempora, Romanum ſi modo nomen amant;
Per patriam, quae te tuta et ſecura parente eſt;
Cuius ut in populo, pars ego nuper eram;
Sic tibi, quem ſemper factis animoque mereris,
Reddatur gratae debitus Urbis amor.
Livia ſic tecum ſociales compleat annos,
Quae, niſi te, nullo coniuge digna fuit.
Quae ſi non eſſet, caelebs te vita deceret:
Nullaque, cui poſſes eſſe maritus, erat.
Soſpite ſic te ſit natus quoque ſoſpes; et olim
Imperium regat hoc cum ſeniore ſenex:
Utque tui faciunt, ſidus iuvenile, nepotes,
Per tua perque ſui facta parentis eant.
Sic aſſüeta tuis ſemper Victoria caſtris
Nunc quoque ſe praeſtet, notaque ſigna petat;
Auſoniumque Ducem ſolitis circumvolet alis:
Ponat et in nitida laurea ſerta coma.
Per quem bella geris, cuius nunc corpore pugnas;
Auſpicium cui das grande, Deosque tuos.
Dimidioque tui praeſens hanc reſpicis Urbem:
Dimidio procul es, ſaevaque bella geris.
Hic tibi ſic redeat ſuperato victor ab hoſte:
Inque coronatis fulgeat altus equis;
Parce, precor: fulmenque tuum, fera tela reconde,
Heu nimium miſero cognita tela mihi!
Parce, Pater patriae: nec nominis immemor huius
Olim placandi ſpem mihi tolle tui.
Nec precor, ut redeam: quamvis maiora petitis
Credibile eſt magnos ſaepe dediſſe Deos.
Mitius exſilium ſi das, propiusque roganti;
Pars erit e poena magna levata mea.
Ultima perpetior, medios proiectus in hoſtes:
Nec quisquam patria longius exſul abeſt.
Solus ad egreſſus miſſus ſeptemplicis Iſtri,
Parrhaſiae gelido virginis axe premor.

Iazyges, et Colchi, Metereaque turba, Getaeque,
Danubii mediis vix prohibentur aquis.
Cumque alii cauſſa tibi ſint graviore fugati,
Ulterior nulli, quam mihi, terra data eſt.
Longius hoc nihil eſt, niſi tantum frigus et hoſtis;
Et maris adſtricto quae coit unda gelu.
Hactenus Euxini pars eſt Romana ſiniſtri:
Proxima Baſtarnae Sauromataeque tenent.
Haec eſt Auſonio ſub iure noviſſima, vixque
Haeret in imperii margine terra tui.
Unde precor ſupplex, ut nos in tuta releges:
Ne ſit cum patria pax quoque demta mihi.
Ne timeam gentes, quas non bene ſubmovet Iſter:
Neve tuus poſſim civis ab hoſte capi.
Fas prohibet Latio quemquam de ſanguine natum,
Caeſaribus ſalvis, barbara vincla pati.
Perdiderint cum me duo crimina, carmen et error;
Alterius facti culpa ſilenda mihi.
Nam non ſum tanti, ut renovem tua vulnera, Caeſar;
Quam nimio plus eſt indoluiſſe ſemel.
Altera pars ſupereſt: qua tu pi crimine tactus
Arguor obſceni doctor adulterii.
Fas ergo eſt aliqua caeleſtia pectora falli;
Et ſunt notitia multa minora tua?
Utque Deos, caelumque ſimul ſublime tuenti
Non vacat exiguis rebus adeſſe Iovi;
A te pendentem ſic dum circumſpicis orbem,
Effugiunt curas interiora tuas.
Scilicet imperii, Princeps, ſtatione relicta
Imparibus legeres carmina facta modis?
Non ea te moles Romani nominis urget,
Inque tuis humeris tam leve fertur onus;
Luſibus ut poſſis advertere numen ineptis;
Excutiasque oculis otia noſtra tuis.
Nunc tibi Pannonia eſt, nunc Illyris ora domanda:
Rhaetica nunc praebent Thraciaque arma metum.
Nunc petit Armenius pacem: nunc porrigit arcus
Parthus eques, timida captaque ſigna manu.
Nunc te prole tua iuvenem Germania ſentit;
Bellaque pro magno Caeſare Caeſar obit.

Deni-

Denique, ut in tanto, quantum non exstitit unquam,
Corpore, pars nulla est quae labet imperii;
Urbs quoque te et legum lassat tutela tuarum,
Et morum, similes quos cupis esse tuis.
Nec tibi contingant, quae gentibus otia praestas;
Bellaque cum multis irrequieta geris.
Mirer in hoc igitur tantarum pondere rerum
Nunquam te nostros evolvisse iocos?
At si, quod mallem, vacuus fortasse fuisses,
Nullum legisses crimen in Arte mea.
Illa quidem fatear frontis non esse severae
Scripta, nec a tanto Principe digna legi;
Non tamen idcirco legum contraria iussis
Sunt ea; Romanas eruditque nurus.
Neve quibus scribam possis dubitare; libellus
Quatuor hos versus a tribus unus habet:
Este procul, vittae tenues, insigne pudoris;
Quaeque tegis medios instita longa pedes;
Nil, nisi legitimum, concessaque furta, canemus;
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Ecquid ab hac omnes rigide submovimus Arte,
Quas stola contingi vittaque sumta vetat?
At matrona potest alienis artibus uti;
Quoque trahat, quamvis non doceatur, habet.
Nil igitur matrona legat: quia carmine ab omni
Ad delinquendum doctior esse potest.
Quodcunque attigerit, si qua est studiosa sinistri,
Ad vitium mores instruet inde suos.
Sumserit Annales; nihil est hirsutius illis;
Facta sit unde parens Ilia nempe leget.
Sumserit, Aeneadum genitrix ubi prima; requiret,
Aeneadum genitrix unde sit alma Venus.
Persequar inferius, modo si licet ordine ferri,
Posse nocere animis carminis omne genus.
[Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit.
Nil prodest, quod non laedere possit idem.]
Igne quid utilius? si quis tamen urere tecta
Comparat, audaces instruit igne manus.
Eripit interdum, modo dat medicina salutem:
Quaeque iuvans monstrat, quaeque sit herba nocens.

Et latro, et cautus praecingitur enſe viator:
Ille ſed inſidias, hic ſibi portat opem.
Diſcitur, innocuas ut agat, facundia, cauſſas:
Protegit haec ſontes, immeritosque premit.
Sic igitur carmen, recta ſi mente legatur,
Conſtabit nulli poſſe nocere meum.
At quiddam vitii quicunque hinc concipit, errat:
Et nimium ſcriptis abrogat ille meis.
Ut tamen hoc fatear: ludi quoque ſemina praebent
Nequitiae. Tolli tota theatra iube:
Peccandi cauſſam quae multis ſaepe dederunt,
Martia cum durum ſternit arena ſolum.
Tollatur Circus; non tuta licentia Circi:
Hic ſedet ignoto iuncta puella viro.
Cum quaedam ſpatientur in hac, ut amator eadem
Conveniat, quare porticus ulla patet?
Quis locus eſt templis auguſtior? haec quoque vitet,
In culpam ſi qua eſt ingenioſa ſuam.
Cum ſteterit Iovis aede: Iovis ſuccurret in aede,
Quam multas matres fecerit ille Deus.
Proxima adoranti Iunonia templa ſubibit,
Pellicibus multis hanc doluiſſe Deam.
Pallade conſpecta, natum de crimine virgo
Suſtulerit quare, quaeret, Erichthonium.
Venerit in magni templum, tua munera, Martis;
Stat Venus Ultori iuncta viro ante fores.
Iſidis aede ſedens, cur hanc Saturnia, quaeret,
Egerit Iönio Bosporioque mari.
In Venere Anchiſes, in Luna Latmius heros,
In Cerere Iäſion, qui referatur, erit.
Omnia perverſas poſſunt corrumpere mentes.
Stant tamen illa ſuis omnia tuta locis.
At procul ab ſcripta ſolis meretricibus Arte
Submovet ingenuas pagina prima nurus.
Quaecunque irrumpit, quo non ſinet ire ſacerdos;
Protinus hoc vetiti criminis acta rea eſt.
Nec tamen eſt facinus molles evolvere verſus:
Multa licet caſtae non facienda legant.
Saepe ſupercilii nudas matrona ſeveri
Et Veneris ſtantes ad genus omne videt.

Cor-

Corpora Veſtales oculi meretricia cernunt:
Nec domino poenae res ea cauſſa fuit.
At cur in noſtra nimia eſt laſcivia Muſa?
Curve meus cuiquam ſuadet amare liber?
Nil niſi peccatum manifeſtaque culpa fatendum eſt:
Poenitet ingenii iudiciique mei.
Cur non, Argolicis potius quae concidit armis
Vexata eſt iterum carmine Troia meo?
Cur tacui Thebas, et mutua vulnera fratrum?
Et ſeptem portas, ſub duce quamque ſuo?
Nec mihi materiam bellatrix Roma negabat:
Et pius eſt, patriae facta referre, labor.
Denique, cum meritis impleveris omnia, Caeſar,
Pars mihi de multis una canenda fuit.
Utque trahunt oculos radiantia lumina Solis;
Traxiſſent animum ſic tua facta meum.
Arguor immerito. Tenuis mihi campus aratur:
Illud erat magnae fertilitatis opus.
Non ideo debet pelago ſe credere, ſi qua
Audet in exiguo ludere cymba lacu.
Forſan, (et hoc dubitem) numeris levioribus aptus
Sim ſatis: in parvos ſufficiamque modos.
At ſi me iubeas domitos Iovis igne Gigantas
Dicere; conantem debilitabit onus.
Divitis ingenii eſt immania Caeſaris acta
Condere; materia ne ſuperetur opus.
Et tamen auſus eram: ſed detrectare videbar,
Quodque nefas, damno viribus eſſe tuis.
Ad leve rurſus opus, iuvenilia carmina, veni;
Et falſo movi pectus amore meum.
Non equidem vellem: ſed me mea fata trahebant,
Inque meas poenas ingenioſus eram.
Hei mihi, quod didici! quod me docuere parentes,
Literaque eſt oculos ulla morata meos!
Haec tibi me inviſum laſcivia fecit, ob Artes,
Quas ratus es vetitos ſollicitaſſe toros.
Sed neque me nuptae didicerunt furta magiſtro:
Quodque parum novit, nemo docere poteſt.
Sic ego delicias, et mollia carmina feci,
Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.

Nec

Nec quisquam est adeo media de plebe maritus,
Ut dubius vitio sit pater ille meo.
Crede mihi, mores distant a carmine nostro.
Vita verecunda est, Musa iocosa, mihi.
Magnaque pars operum mendax et ficta meorum
Plus sibi permisit compositore suo.
Nec liber indicium est animi, sed honesta voluptas,
Plurima mulcendis auribus apta ferens.
Accius esset atrox: conviva Terentius esset;
Essent pugnaces, qui fera bella canunt.
Denique compositi teneros non solus amores:
Composito poenas solus amore dedi.
Quid nisi cum multo Venerem confundere vino
Praecepit Lyrici Teïa Musa senis?
Lesbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas?
Tuta tamen Sappho, tutus et ille fuit.
Nec tibi, Battiade, nocuit, quod saepe legenti
Delicias versu fassus es ipse tuas.
Fabula iucundi nulla est sine amore Menandri:
Et solet hic pueris virginibusque legi.
Ilias ipsa quid est, nisi turpis adultera, de qua
Inter amatorem pugna virumque fuit?
Quid prius est illi flamma Chryseïdos? utque
Fecerit iratos rapta puella duces?
Aut quid Odyssea est, nisi femina, propter amorem,
Dum vir abest, multis una petita procis?
Quid nisi Maeonides Venerem Martemque ligatos
Narrat, in obsceno corpora prensa toro?
Unde nisi indicio magni sciremus Homeri,
Hospitis igne duas incaluisse Deas?
Omne genus scripti gravitate Tragoedia vincit:
Haec quoque materiam semper amoris habet.
Nam quid in Hippolyto, nisi caecae flamma novercae?
Nobilis est Canace fratris amore sui.
Quid? non Tantalides, agitante Cupidine currus,
Pisaeam Phrygiis vexit eburnus equis?
Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater,
Concitus a laeso fecit amore dolor.
Fecit amor subitas volucres, cum pellice regem,
Quaeque suum luget nunc quoque mater Ityn.

Si non Aëropen frater sceleratus amasset;
Aversos Solis non legeremus equos.
Impia nec tragicos tetigisset Scylla cothurnos,
Ni patrium crinem desecuisset amor.
Qui legis Electram, et egentem mentis Orestem,
Aegisthi crimen Tyndaridosque legis.
Nam quid de tetrico referam domitore Chimaerae,
Quem leto fallax hospita paene dedit?
Quid loquor Hermionen? quid te, Schoeneïa virgo?
Teque, Mycenaeo Phoebas amata duci?
Quid Danaën, Danaësque nurum, matremque Lyaei?
Haemonaque, et noctes cui coïere duae?
Quid generum Peliae? quid Thesea? quidve Pelasgum,
Iliacam tetigit qui rate primus humum?
Huc Iöle, Pyrrhique parens; huc Herculis uxor,
Huc accedat Hylas, Iliadesque puer.
Tempore deficiar, tragicos si persequar ignes;
Vixque meus capiat nomina nuda liber.
Est et in obscenos deflexa Tragoedia risus,
Multaque praeteriti verba pudoris habet.
Nec nocet auctori, mollem qui fecit Achillem,
Infregisse suis fortia facta modis.
Iunxit Aristides Milesia crimina secum:
Pulsus Aristides nec tamen urbe sua.
Nec qui descripsit corrumpi semina matrum,
Eubius, impurae conditor historiae.
Nec qui composuit nuper Sybaritida, fugit:
Nec quae concubitus non tacuere suos.
Suntque ea doctorum monumentis mista virorum,
Muneribusque ducum publica facta patent.
Neve peregrinis tantum defendar ab armis;
Et Romanus habet multa iocosa liber.
Utque suo Martem cecinit gravis Ennius ore;
Ennius ingenio maximus, arte rudis.
Explicat ut causas rapidi Lucretius ignis,
Casurumque triplex vaticinatur opus.
Sic sua lascivo cantata est saepe Catullo
Femina, cui falsum Lesbia nomen erat.
Nec contentus ea, multos vulgavit amores,
In quibus ipse suum fassus adulterium est.

Par fuit exigui similisque licentia Calvi,
Detexit variis qui sua furta modis.
Quid referam Ticidae, quid Memmi carmen, apud quos
Rebus abest omnis nominibusque pudor?
Cinna quoque his comes est, Cinnaque procacior Anser:
Et leve Cornificî, parque Catonis opus.
Et quorum libris modo dissimulata Perillae
Nomine, nunc legitur dicta Metella suo.
Is quoque, Phasiacas Argo qui duxit in undas,
Non potuit Veneris furta tacere suae.
Nec minus Hortensî, nec sunt minus improba Servî
Carmina. Quis dubitet nomina tanta sequi?
Vertit Aristiden Sisenna: nec obfuit illi
Historiae turpes inseruisse iocos.
Nec fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo,
Sed linguam nimio non tenuisse mero.
Credere iuranti durum putat esse Tibullus;
Sic etiam de se quod neget illa viro.
Fallere custodem demum docuisse fatetur;
Seque sua miserum nunc ait arte premi.
Saepe velut gemmam dominae signumve probaret;
Per causSam meminit se tetigisse manum.
Utque refert; digitis saepe est nutuque locutus,
Et tacitam mensae duxit in orbe notam.
Et quibus e succis abeat de corpore livor,
Impresso fieri qui solet ore, docet.
Denique ab incauto nimium petit ille marito,
Se quoque uti servet; peccet ut illa minus.
Scit cui latretur, cum solus obambulat ipse:
Cur toties clausas excreet ante fores.
Multaque dat talis furti praecepta: docetque
Qua nuptae possint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi; legiturque Tibullus
Et placet, et iam te Principe notus erat.
Invenies eadem blandi praecepta Properti;
Districtus minima nec tamen ille nota est.
His ego successi, quoniam praestantia candor
Nomina vivorum dissimulare iubet.

Non

Non timui, fateor, ne, qua tot iere carinae,
Naufraga, servatis omnibus, una foret.
Sunt aliis scriptae, quibus alea luditur, artes.
Haec est ad nostros non leve crimen avos.
Quid valeant tali; quo possis plurima iactu
Fingere; damnosos effugiasve canes.
Tessera quot numeros habeat: distante vocato
Mittere quo deceat, quo dare missa modo.
Discolor ut recto grassetur limine miles,
Cum medius gemino calculus hoste perit.
Ut mage velle sequi sciat, et revocare priorem;
Ne tuto fugiens incomitatus eat.
Parva sedet ternis instructa tabella lapillis:
In qua vicisse est, continuasse suos.
Quique alii lusus (neque enim nunc persequar omnes)
Perdere rem caram, tempora nostra, solent.
Ecce canit formas alius iactusque pilarum
Hic artem nandi praecipit, ille trochi.
Composita est aliis fucandi cura coloris;
Hic epulis leges hospitioque dedit.
Alter humum, de qua fingantur pocula, monstrat:
Quaeque docet liquido testa sit apta mero.
Talia fumosi luduntur mense Decembris;
Quae damno nulli composuisse fuit.
His ego deceptus non tristia carmina feci;
Sed tristis nostros poena secuta iocos.
Denique nec video de tot scribentibus unum,
Quem sua perdiderit Musa; repertus ego.
Quid? si scripsissem mimos, obscena iocantes,
Qui semper vetiti crimen amoris habent?
In quibus assiduo cultus procedit adulter;
Verbaque dat stulto callida nupta viro.
Nubilis hoc virgo, matronaque, virque, puerque
Spectat: et e magna parte Senatus adest.
Nec satis incestis temerari vocibus aures:
Assuescunt oculi multa pudenda pati.
Cumque fefellit amans aliqua novitate maritum,
Plauditur; et magno palma favore datur.
Quae mimis prodest, scena est lucrosa poëtae:
Tantaque non parvo crimina praetor emit.

Inſpice ludorum ſumtus, Auguſte, tuorum:
Emta tibi magno talia multa leges.
Haec tu ſpectaſti, ſpectandaque ſaepe dediſti.
Maieſtas adeo comis ubique tua eſt.
Luminibusque tuis, totus quibus utimur orbis,
Scenica vidiſti lentus adulteria.
Scribere ſi fas eſt imitantes turpia mimos;
Materiae minor eſt debita poena meae.
An genus hoc ſcripti faciunt ſua pulpita tutum;
Quodque libet, mimis ſcena licere dedit?
Et mea ſunt populo ſaltata poëmata ſaepe:
Saepe oculos etiam detinuere tuos.
Scilicet in domibus veſtris ut priſca virorum
Artifici fulgent corpora picta manu;
Sic quae concubitus varios Venerisque figuras
Exprimat, eſt aliquo parva tabella loco.
Utque ſedet vultu faſſus Telamonius iram,
Inque oculis facinus barbara mater habet:
Sic madidos ſiccat digitis Venus uda capillos:
Et modo maternis tecta videtur aquis.
Bella ſonant alii, telis inſtructa cruentis:
Parsque tui generis, pars tua facta canunt.
Invida me ſpatio natura coërcuit arcto,
Ingenio vires exiguasque dedit.
Et tamen ille tuae felix Aeneidos auctor,
Contulit in Tyrios arma virumque toros:
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
Quam non legitimo foedere iunctus amor.
Phyllidis hic idem tenerosque Amaryllidis ignes
Bucolicis iuvenis luſerat ante modis.
Nos quoque iam pridem ſcripto peccavimus uno,
Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminaque ediderам, cum te delicta notantem
Praeterii toties iure quietus eques.
Ergo, quae iuveni mihi non nocitura putavi
Scripta parum prudens, nunc nocuere ſeni?
Sera redundavit veteris vindicta libelli;
Diſtat et a meriti tempore poena ſui.
Nec tamen omne meum credas opus eſſe remiſſum;
Saepe dedi noſtrae grandia vela rati.

Sed

Sex ego Faſtorum ſcripſi totidemque libellos;
Cumque ſuo finem menſe volumen habet.
Idque tuo nuper ſcriptum ſub nomine, Caeſar,
Et tibi ſacratum ſors mea rupit opus.
Et dedimus tragicis ſcriptum regale cothurnis:
Quaeque gravis debet verba, cothurnus habet.
Dictaque ſunt nobis, quamvis manus ultima coepto
Defuit, in facies corpora verſa novas.
Atque utinam revoces animum paulisper ab ira,
Et vacuo iubeas hinc tibi pauca legi!
Pauca, quibus prima ſurgens ab origine mundi,
In tua deduxi tempora, Caeſar, opus:
Adſpicias, quantum dederis mihi pectoris ipſe;
Quoque favore animi teque tuosque canam.
Non ego mordaci deſtrinxi carmine quemquam;
Nec meus ullius crimina verſus habet.
Candidus a ſalibus ſuffuſis felle refugi:
Nulla venenato littera miſta ioco eſt.
Inter tot populi, tot ſcripti millia noſtri,
Quem mea Calliope laeſerit, unus ego.
Non igitur noſtris ullum gaudere Quiritem
Auguror, at multos indoluiſſe, malis.
Nec mihi credibile eſt quemquam inſultaſſe iacenti;
Gratia candori ſi qua relata meo eſt.
His precor, atque aliis poſſint tua numina flecti,
O pater, o patriae cura ſalusque tuae.
Non ut in Auſoniam redeam, niſi forſitan olim,
Cum longo poenae tempore victus eris.
Tutius exſilium pauloque quietius oro:
Ut par delicto ſit mea poena ſuo.

P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBER TERTIUS.

ELEGIA I.

Missus in hanc venio timidi liber exsulis urbem:
Da placidam fesso, lector amice, manum:
Neve reformida, ne sim tibi forte pudori.
Nullus in hac charta versus amare docet.
Nec domini fortuna mei est, ut debeat illam
Infelix ullis dissimulare iocis.
Et quoque, quod viridi quondam male lusit in aevo,
Heu nimium fero damnat et odit opus.
Aspice quid portem: nihil hic nisi triste videbis;
Carmine temporibus conveniente suis.
Flauda quod alterno subsidunt carmina versu:
Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
Quod neque sum cedro flavus, nec pumice laevis;
Erubui domino cultior esse meo.
Littera suffusas quod habet maculosa lituras;
Laesit opus lacrimis ipse poëta suum.
Si qua videbuntur casu non dicta Latine;
In qua scribebat, barbara terra fuit.
Dicite, lectores, si non grave, qua sit eundum;
Quasque petam sedes hospes in Urbe liber.
Haec ubi sum lingua furtim titubante locutus;
Qui mihi monstraret, vix fuit unus, iter.
Di tibi dent, nostro quod non tribuere parenti,
Molliter in patria vivere posse tua.
Duc age: namque sequor: quamvis terraque marique
Longinquo referam lassus ab orbe pedem.
Paruit; et ducens, Haec sunt fora Caesaris, inquit:
Haec est a sacris quae via nomen habet.
Hic locus est Vestae; qui Pallada servat et ignem:
Hic fuit antiqui regia parva Numae.

Inde

Inde petens dextram, Porta est, ait, ista Palati:
Hic Stator: hoc primum condita Roma loco est.
Singula dum miror; video fulgentibus armis
Conspicuos postes, tectaque digna Deo.
Et, Iovis, haec, dixi, domus est. Quod ut esse putarem,
Augurium menti querna corona dabat.
Cuius ut accepi dominum, Non fallimur, inquam:
Et magni verum est hanc Iovis esse domum.
Cur tamen apposita velatur ianua lauro,
Cingit et augustas arbor opaca fores?
Num quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
An quia Leucadio semper amata Deo?
Ipsane quod festa est, an quod facit omnia festa?
Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?
Utque viret semper laurus, nec fronde caduca
Carpitur; aeternum sic habet illa decus?
Caussa, superpositae scripto testata coronae,
Servatos cives indicat huius ope.
Adiice servatis unum, Pater optime, civem;
Qui procul extremo pulsus in orbe iacet,
In quo poenarum, quas se meruisse fatetur,
Non facinus caussam, sed sua error habet.
Me miserum, vereorque locum, veneroque potentem,
Et quatitur trepido littera nostra metu.
Adspicis exsangui chartam pallere colore?
Adspicis alternos intremuisse pedes?
Quandocunque, precor, nostro placata parenti
Isdem sub dominis adspiciare domus.
Inde tenore pari gradibus sublimia celsis
Ducor ad intonsi candida templa Dei.
Signa peregrinis ubi sunt alterna columnis,
Belides, et stricto barbarus ense pater:
Quaeque viri docto veteres cepere novique
Pectore, lecturis inspicienda patent.
Quaerebam fratres, exceptis scilicet illis,
Quos suus optaret non genuisse parens.
Quaerentem frustra custos me, sedibus illis
Praepositus, sancto iussit abire loco.
Altera templa pete, vicino iuncta theatro:
Haec quoque erant pedibus non adeunda meis.

Nec me, quae doctis patuerunt prima libellis,
Atria Libertas tangere passa sua est.
In genus auctoris miseri fortuna redundat;
Et patimur nati, quam tulit ipse, fugam.
Forsitan et nobis olim minus asper, et illi
Evictus longo tempore Caesar erit.
Di, precor, atque adeo (neque enim mihi turba roganda est,)
Caesar, ades voto, maxime Dive, meo.
Interea, statio quoniam mihi publica clausa est;
Private liceat delituisse loco.
Vos quoque, si fas est, confusa pudore repulsae
Sumite plebeiae carmina nostra manus.

ELEGIA II.

Ergo erat in fatis Scythiam quoque visere nostris,
Quaeque Lycaonio terra sub axe iacet?
Nec vos, Pierides, nec stirps Latoia, vestro
Docta loco erdoti turba tulistis opem?
Nec mihi, quod lusi vero sine crimine, prodest;
Quodque, magis vita Musa iocosa mea est?
Plurima, sed pelago terraque pericula passum
Ustus ab assiduo frigore Pontus habet.
Quique fugax rerum, securaque in otia natus,
Mollis et impatiens ante laboris eram;
Ultima nunc patior. Nec me mare portubus orbum
Perdere, diversae nec potuere viae,
Suffecitque malis animus. Nam corpus ab illo
Accepit vires; vixque ferenda tulit.
Dum tamen et ventis dubius iactabar et undis;
Falleb t curas aegraque corda labor.
Ut via finita est, et opus requievit eundi;
Et poenae tellus est mihi tacta meae:
Nil nisi flere libet: nec nostro parcior imber
Lumine, de verna quam nive manat aqua.
Roma domusque subit, desideriumque locorum,
Quidquid et amissa restat in Urbe mei.
Hei mihi quod nostri toties pulsata, sepulchri
Ianua, sed nullo tempore aperta fuit!

Cur

Cur ego tot gladios fugi, totiesque minata
Obruit infelix nulla procella caput?
Di, quos experior nimium constanter iniquos,
Participes irae quos Deus unus habet;
Existimulate, precor, cessantia fata, meique
Interitus clausas esse vetate fores.

ELEGIA III.

Haec mea, si casu miraris, epistola quare
Alterius digitis scripta sit: aeger eram.
Aeger in extremis ignoti partibus orbis,
Incertusque meae paene salutis eram.
Quid mihi nunc animi dira regione iacenti
Inter Sauromatas esse Getasque putes?
Nec caelum patimur, nec aquis assuevimus istis:
Terraque nescio quo non placet ipsa modo.
Non domus apta satis: non hic cibus utilis aegro:
Nullus, Apollinea qui levet arte malum.
Non qui soletur, non qui labentia tarde
Tempora narrando fallat, amicus adest.
Lassus in extremis iaceo populisque locisque:
Et subit affecto nunc mihi, quidquid abest.
Omnia cum subeant, vincis tamen omnia, coniux:
Et plus in nostro pectore parte tenes.
Te loquor absentem: te vox mea nominat unam:
Nulla venit sine te nox mihi, nulla dies.
Quin etiam sic me dicunt aliena locutum,
Ut foret amenti nomen in ore tuum.
Si iam deficiat suppresso lingua palato,
Vix instillato restituenda mero;
Nuntiet huc aliquis dominam venisse; resurgam:
Spesque tui nobis caussa vigoris erit.
Ergo ego sum vitae dubius: tu forsitan illic
Iucundum nostri nescia tempus agis?
Non agis, adfirmo: liquet, o carissima nobis,
Tempus agi sine me non nisi triste tibi.
Si tamen implevit mea sors, quos debuit, annos,
Et mihi vivendi tam cito finis adest;

Quantum erat, o magni, perituro parcere, Divi?
Ut saltem patria contumularer humo!
Vel poena in mortis tempus dilata fuisset,
Vel praecepisset mors properata fugam.
Integer hanc potui nuper bene reddere lucem:
Exsul ut occiderem, nunc mihi vita data est.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris,
Et sient ipso tristia fata loco?
Nec mea consueto langueſcent corpora lecto?
Depositum nec me qui fleat, ullus erit?
Nec dominae lacrimis in nostra cadentibus ora
Accedent animae tempora parva meae?
Nec mandata dabo? nec cum clamore supremo
Labentes oculos condet amica manus?
Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulchri
Indeploratum barbara terra teget?
Ecquid, ut audieris, tota turbabere mente;
Et feries pavida pectora fida manu?
Ecquid in has frustra tendens tua brachia partes,
Clamabis miseri nomen inane viri?
Parce tamen lacerare genas, nec scinde capillos.
Non tibi nunc primum, lux mea, raptus ero.
Cum patriam amisi, tum me periisse putato:
Et prior et gravior mors fuit illa mihi.
Nunc, si forte potes, sed non potes, optima coniux,
Finitis gaude tot mihi morte malis.
Quam potes, extenua forti mala corde ferendo;
Ad quae lampridem non rude pectus habes.
Atque utinam pereant animae cum corpore nostrae,
Effugiatque avidos pars mihi nulla rogos!
Nam si morte carens vacuam volat altus in auram
Spiritus, et Samii sunt rata dicta senis;
Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
Perque feros Manes hospita semper erit.
Ossa tamen facito parva referantur in urna.
Sic ego non etiam mortuus exsul ero.
Nec vetat hoc quisquam. Fratrem Thebana peremtum
Suppositit tumulo, rege vetante, soror.
Atque ea cum foliis et amomi pulvere misce,
Inque suburbano condita pone solo.

Quos-

Quosque legat versus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore caede notis:
Hic ego qui iaceo, tenerorum lusor amorum,
Ingenio perii Naso poëta meo.
At tibi, qui transis, ne sit grave, quisquis amasti,
Dicere: Nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis in titulo est. Etenim maiora libelli
Et diuturna magis sunt monumenta mei.
Quos ego confido, quamvis nocuere, daturos
Nomen, et auctori tempora longa suo.
Tu tamen exstincto feralia munera ferto;
Deque tuis lacrimis humida serta dato.
Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis;
Sentiet officium moesta favilla pium.
Scribere plura libet; sed vox mihi fessa loquendo
Dictandi vires siccaque lingua negat.
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
Quod, tibi qui mittit, non habet ipse, Vale.

ELEGIA IV.

O mihi care quidem semper, sed tempore duro
Cognite, res postquam procubuere meae;
Usibus edocto si quidquam credis amico;
Vive tibi, et longe nomina magna fuge.
Vive tibi, quantumque potes praelustria vita.
Saevum praelustri fulmen ab arce venit.
Nam quamquam soli possunt prodesse potentes;
Non prosit potius, si quis obesse potest.
Effugit hibernas demissa antenna procellas,
Lataque plus parvis vela timoris habent.
Adspicis, ut summa cortex levis innatet unda,
Cum grave nexa simul retia mergat onus.
Haec ego si monitor monitus prius ipse fuissem,
In qua debueram, forsitan Urbe forem.
Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
Haec mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano, (vix hoc tamen evenit ipsum)
Sic cadit, ut tacta surgere possit humo:

At miser Elpenor tecto delapsus ab alto
Occurrit regi debilis umbra sue.
Quid fuit, ut putas agitaret Daedalus alas;
Icarus immensas nomine signet aquas?
Nempe quod hic alte, demissius ille volabat.
Nam pennas ambo non habuere suas.
Crede mihi: bene qui latuit, bene vixit, et intra
Fortunam debet quisque manere suam,
Non foret Eumedes orbus, si filius eius
Stultus Achilleos non adamasset equos.
Nec natum in flamma vidisset, in arbore natas,
Cepisset genitor si Phaëthonta Merops.
Tu quoque formida nimium sublimia semper;
Propositique memor contrahe vela tui.
Nam pede inoffenso spatium decurrere vitae
Dignus es, et fato candidiore frui.
Quae pro te ut voveam mihi pietate mereris
Haesuraque mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
Qualem credibile est ore fuisse meo.
Nostra tuas vidi lacrimas super ora cadentes;
Tempore quas uno, fidaque verba, bibi.
Nunc quoque submotum studio defendis amicum;
Et mala, vix ulla parte levanda, levas.
Vive sine invidia; mollesque inglorius annos
Exige: amicitias et tibi iunge pares.
Nasonisque tui, quod adhuc non exsulat unum,
Nomen ama. Scythicus caetera Pontus habet.
Proxima sideribus tellus Erymanthidos Ursae
Me tenet; adstricto terra perusta gelu.
Bosporos et Tanaïs superant, Scythicaeque paludes;
Vixque satis noti nomina pauca loci.
Ulterius nihil est, nisi non habitabile frigus.
Heu quam vicina est ultima terra mihi!
At longe patria est, longe carissima coniux;
Quidquid et haec nobis post duo dulce fuit.
Sic tamen haec absunt, ut, quae contingere non est
Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos errat domus, Urbs, et forma locorum;
Succedunque suis singula facta locis.

Con-

Coniugis ante oculos, sicut praesentis, imago est.
Illa meos casus ingravat, illa levat.
Ingravat hoc, quod abest; levat hoc, quod praestat amorem:
Impositumque sibi firma tuetur onus.
Vos quoque pectoribus nostris haeretis, amici,
Dicere quos cupio nomine quemque suo.
Sed timor officium cautus compescit; et ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
Ante volebatis, gratique erat instar honoris,
Versibus in nostris nomina vestra legi.
Quod quoniam est anceps; intra mea pectora quemque
Alloquar: et nulli causa timoris ero.
Nec meus indicio latitantes versus amicos
Proratiet. Occulte, si quis amavit, amet.
[Scite tamen, quamvis longa regione remotus
Abfim, vos animo semper adesse meo.]
Et, quam quisque potest, aliqua mala nostra levate:
Fidam projecto neve negate manum.
Prospera sic vobis maneat Fortuna: nec unquam
Contacti simili sorte rogetis opem.

ELEGIA V.

Usus amicitiae tecum mihi parvus, ut illum
Non aegre posses dissimulare, fuit:
Ni me complexus vinclis propioribus esses;
Nave mea vento forsan eunte suo.
Ut cecidi, cunctique metu fugere ruinae,
Versaque amicitiae terga dedere meae;
Ausus es ignotis percussum tangere corpus,
Et deploratae limen adire domus.
Idque recens praestas, nec longo cognitus usu,
Quod vetorum misero vix duo tresve mihi.
Vidi ego confusos vultus, visusque notavi;
Osque madens fletu, pallidiusque meo:
Et lacrimas cernens in singula verba cadentes,
Ore meo lacrimas, auribus illa bibi:
Brachiaque accepi moesto pendentia collo,
Et singultatis oscula mista sonis.

Sum-

Sum quoque, Care, tuis defenſus viribus abſens:
Scis Carum veri nominis eſſe locо.
Multaque praeterea manifeſti ſigna favoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Dī tibi, poſſe tuos, tribuant, defendere ſemper,
Quos in materia proſperiore iuves.
Si tamen interea, quid in his ego perditus oris,
(Quod te credibile eſt quaerere) quaeris, agam?
Spe trahor exigua, (quam tu mihi demere noli)
Triſtia leniri numina poſſe Dei.
Seu temere exſpecto, ſive id contingere fas eſt;
Tu mihi, quod cupio, fas, precor, eſſe proba.
Quaeque tibi linguae eſt facundia, confer in illud,
Ut doceas votum poſſe valere meum.
Quo quis enim maior, magis eſt placabilis irae;
Et faciles motus mens generoſa capit.
Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe leoni:
Pugna ſuum finem, cum iacet hoſtis, habet.
At lupus et turpes inſtant morientibus urſi,
Et quaecunque minor nobilitate fera eſt.
Maius apud Troiam forti quid habemus Achille?
Dardanii lacrimas non tulit ille ſenis.
Quae ducis Emathii fuerit clementia, Poros
Praeclarique docent funeris exſequiae.
Nec hominum referam flexas ad mitius iras;
Iunonis gener eſt, qui prius hoſtis erat.
Denique non poſſum nullam ſperare ſalutem,
Cum poenae non ſit cauſſa cruenta meae.
Non mihi quaerenti peſſumdare cuncta, petitum
Caeſareum caput eſt, quod caput orbis erat.
Non aliquid dixi, violentaque lingua locuta eſt;
Lapſaque ſunt nimio verba profana mero.
Inſcia quod crimen viderunt lumina, plector:
Peccatumque, oculos, eſt, habuiſſe, meum.
Non equidem totam poſſim defendere culpam:
Sed partem noſtri criminis error habet.
Spes igitur ſupereſt, facturum ut mollior ipſe,
Mutati poenam conditione loci.
Hunc utinam nitidi Solis praenuntius ortus
Afferat admiſſo Lucifer albus equo.

ELE-

ELEGIA VI.

oedus amicitiae nec vis, cariſſime, noſtrae,
Nec ſi forte velis, diſſimulare potes.
Doneo enim licuit, nec te mihi carior alter,
Nec tibi me tota iunctior Urbe fuit.
Isque erat usque adeo populo teſtatus, ut eſſet
Paene magis quam tu, quamque ego, notus amor.
Quique erat in caris animi tibi candor amicis,
Cognitus eſt illi, quem colis ipſe, viro.
Nil ita celabas, ut non ego conſcius eſſem;
Pectoribusque dabas multa tegenda meis.
Scique ego narrabam, ſecreti quidquid habebam,
Excepto quod me perdidit, unus eras.
Id quoque ſi ſciſſes, ſalvo fruerere ſodali:
Conſilioque forem ſoſpes, amice, tuo.
[Sed mea me in poenam nimirum fata trahebant:
Omne bonae claudunt utilitatis iter.]
Sive malum potui tamen hoc vitare cavendo;
Seu ratio fatum vincere nulla valet;
Tu tamen, o nobis uſu iunctiſſime longo,
Pars deſiderii maxima paene mei,
Sis memor; et ſi quas fecit tibi gratia vires,
Illas pro nobis experiare rogo.
Numinis ut laeſi fiat manſuetior ira;
Mutatoque minor ſit mea poena loco.
Idque ita, ſi nullum ſcelus eſt in pectore noſtro;
Principiumque mei criminis error habet.
Nec leve, nec tutum eſt, quo ſint mea, dicere, caſu
Lumina funeſti conſcia facta mali.
Mensque reformidat veluti ſua vulnera tempus
Illud: et admonitu fit novus ipſe dolor.
Et quaecunque adeo poſſunt afferre pudorem,
Illa tegi caeca condita nocte decet.
Nil igitur referam, niſi me peccaſſe; ſed illo
Praemia peccato nulla petita mihi:
Stultitiamque meum crimen debere vocari;
Nomina ſi facto reddere vera velis.
Quae ſi non ita ſunt; alium, quo longius abſim,
Quaere, ſuburbana hic ſit mihi terra, locum.

ELE-

ELEGIA VII.

Vade salutatum subito perarata Perillam
Littera sermonis fida ministra mei.
Aut illam invenies dulci cum matre sedentem,
Aut inter libros Pieridasque suas.
Quidquid aget, cum te scierit venisse, relinquet:
Nec mora; quid venias, quidve, requiret, agam.
Viverè me dices; sed sic ut vivere nolim:
Nec mala tam longa nostra levata mora.
Et tamen ad Musas, quamvis nocuere, reverti;
Aptaque in alternos cogere verba pedes.
Tu quoque, dic, studiis communibus ecquid inhaeres,
Doctaque non patrio carmina more canis?
Nam tibi cum fatis mores natura pudicos,
Et raras dotes ingeniumque dedit.
Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas,
Ne male fecundae vena periret aquae.
Primus id adspexi teneris in virginis annis:
Utque patet, venae duxque comesque fui.
Ergo, si remanent ignes tibi pectoris idem,
Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
Sed verèor, ne te mea nunc Fortuna retardet:
Postque meos casus sit tibi pectus iners.
Dum licuit, tua saepe mihi, tibi nostra legebam;
Saepe tui iudex, saepe magister eram.
Aut ego praebebam factis modo versibus aures,
Aut ubi cessaras, caussa ruboris eram.
Forsitan exemplo, quia me laesere libelli,
Tu quoque sis poenae fata secuta meae.
Pone, Perilla, metum. Tantummodo femina non sit
Devia, nec scriptis discat amare tuis.
Ergo desidiae remove, doctissima, caussas:
Inque bonas artes et tua sacra redi.
Ista decens facies longis vitiabitur annis:
Rugaque in antiqua fronte senilis erit.
Iniicietque manum formae damnosa senectus;
Quae strepitum passu non faciente venit.
Cumque aliquis dicet: Fuit haec formosa; dolebis:
Et speculum mendax esse querere tuum.

Sunt

Sunt tibi opes modicae, cum sis dignissima magnis.
Finge sed immensis censibus esse pares.
Nempe dat id cuicunque libet Fortuna, rapitque:
Irus et est subito, qui modo Croesus erat.
Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniique bonis.
En ego, cum patria caream, vobisque, domoque,
Raptaque sint, adimi quae potuere, mihi:
Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque:
Caesar in hoc potuit iuris habere nihil.
Quilibet hanc saevo vitam mihi finiat ense;
Me tamen exstincto fama superstes erit.
Dumque suis victrix omnem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
Tu quoque, quam studii maneat felicior usus,
Effuge venturos, qua potes, usque rogos.

ELEGIA VIII.

Nunc ego Triptolemi cuperem conscendere currus,
Misit in ignotam qui rude semen humum:
Nunc ego Medeae vellem frenare dracones,
Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tua:
Nunc ego iactandas optarem sumere pennas,
Sive tuas, Perseu: Daedale, sive tuas:
Ut tenera nostris cedente volatibus aura
Adspicerem patriae dulce repente solum:
Desertaeque domus vultum, memoresque sodales,
Caraque praecipue coniugis ora mihi.
Stulte, quid o frustra votis puerilibus optas,
Quae non ulla tulit, fertque, feretque, dies?
Si semel optandum est: Augustum numen adora;
Et quem laesisti, rite precare, Deum.
Ille tibi pennasque potest currusque volucres
Tradere. Det reditum; protinus ales eris.
Si precor haec, (neque enim possim maiora precari,)
Ne mea sint timeo vota modesta parum.
Forsitan hoc olim, cum se satiaverit ira,
Tum quoque sollicita mente rogandus erit.

Quo-

Quod minus interea eſt, inſtar mihi muneris ampli;
Ex his me iubeat quolibet ire locis.
Nec caelum, nec aquae faciunt, nec terra, nec aurae;
Et mihi perpetuus corpora languor habet.
Seu vitiant artus aegrae contagia mentis:
Sive mei cauſſa eſt in regione mali:
Ut tetigi pontum, vexant inſomnia: vixque
Oſſa tegit macies; nec iuvat ora cibus.
Quique per auctumnum percuſſis frigore primo
Eſt color in foliis, quae nova laeſit hiems;
Is mea membra tenet. Nec viribus allevor ullis;
Et nunquam queruli cauſſa doloris abeſt.
Nec melius valeo, quam corpore, mente; ſed aegra eſt
Utraque pars aeque, binaque damna fero.
Haereſ, et ante oculos veluti ſpectabile corpus
Adſtat Fortunae forma legenda meae.
Cumque locum, moresque hominum, cultusque, ſonumque,
Cernimus; et quid ſim, quid fuerimque, ſubit;
Tantus amor necis eſt, querar ut cum Caeſaris ira,
Quod non offenſas vindicet enſe ſuas.
At quoniam ſemel eſt odio civiliter uſus;
Mutato levior ſit fuga noſtra loco.

ELEGIA IX.

Hic quoque ſunt igitur Graiae (quis crederet?) urbes,
Inter inhumanae nomina barbariae.
Huc quoque Mileto miſſi venere coloni,
Inque Getis Graias conſtituere domos.
Sed vetus huic nomen, poſitaque antiquius urbe,
Conſtat ab Abſyrti caede fuiſſe, loco.
Nam rate, quae cura pugnacis facta Minervae,
Per non tentatas prima cucurrit aquas,
Impia deſertum fugiens Medea parentem
Dicitur his remos applicuiſſe vadis.
Quem procul ut vidit tumulo ſpeculator ab alto
Hoſpes, ait, noſco, Colchide, vela, venit.
Dum trepidant Minyae, dum ſolvitur aggere funis,
Dum ſequitur celeres anchora tracta manus;

Con-

Conscia percussit meritorum pectora Colchis,
Ausa atque ausura multa nefanda manu.
Et, quamquam superest ingens audacia menti,
Pallor in attonito virginis ore sedet.
Ergo ubi prospexit venientia vela: Tenemur,
Et pater est aliqua fraude morandus, ait.
Dum, quid agat, quaerit, dum versat in omnia vultus,
Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
Cuius ut oblata est praesentia: Vincimus, inquit;
Hic mihi morte sua causa salutis erit.
Protinus ignari nec quidquam tale timentis
Innocuum rigido perforat en se latus.
Atque ita divellit, divulsaque membra per agros
Dissipat, in multis invenienda locis.
Neu pater ignoret, scopulo proponit in alto
Pallentesque manus, sanguineumque caput,
Ut genitor luctuque novo tardetur, et artus
Dum legit exstinctos, triste moretur iter.
Inde Tomis dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra soror fratris consecuisse sui.

ELEGIA X.

Si quis adhuc illic meminit Nasonis ademti,
Et superest fine me nomen in Urbe meum;
Suppositum stellis numquam tangentibus aequor
Me sciat in media vivere barbaria.
Sauromatae cingunt, fera gens, Bessique, Getaeque:
Quam non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen usta tepet, medio defendimur Istro.
Ille suis liquidus bella repellit aquis.
At cum tristis hiems squalentia protulit ora,
Terraque marmoreo candida facta gelu est:
[Dum patet et Boreas et nix iniecta sub Arcto;
Tum liquet has gentes axe tremente premi.]
Nix iacet, et iactam nec Sol pluviaeve resolvunt;
Indurat Boreas, perpetuamque facit.
Ergo, ubi delicuit nondum prior, altera venit;
Et solet in multis bima manere locis.
Tantaque commoti vis est Aquilonis, ut altas
Aequet humo turres tectaque rapta ferat.

Quantum erat, o magni, perituro parcere, Divi,
Ut saltem patria contumularer humo!
Vel poena in mortis tempus dilata fuisset,
Vel praecepisset mors properata fugam.
Integer hanc potui nuper bene reddere lucem:
Exsul ut occiderem, nunc mihi vita data est.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris,
Et fient ipso tristia fata loco?
Nec mea consueto languescent corpora lecto?
Depositum nec me qui fleat, ullus erit?
Nec dominae lacrimis in nostra cadentibus ora
Accedent animae tempora parva meae?
Nec mandata dabo? nec cum clamore supremo
Labentes oculos condet amica manus?
Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulchri
Indeploratum barbara terra teget?
Ecquid, ut audieris, tota turbabere mente;
Et feries pavida pectora fida manu?
Ecquid in has frustra tendens tua brachia partes,
Clamabis miseri nomen inane viri?
Parce tamen lacerare genas, nec scinde capillos.
Non tibi nunc primum, lux mea, raptus ero.
Cum patriam amisi, tum me periisse putato:
Et prior et gravior mors fuit illa mihi.
Nunc, si forte potes, sed non potes, optima coniux,
Finitis gaude tot mihi morte malis.
Quam potes, extenua forti mala corde ferendo;
Ad quae iampridem non rude pectus habes.
Atque utinam pereant animae cum corpore nostrae,
Effugiatque avidos pars mihi nulla rogos!
Nam si morte carens vacuam volat altus in auram
Spiritus, et Samii sunt rata dicta senis;
Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
Perque feros Manes hospita semper erit.
Ossa tamen facito parva referantur in urna.
Sic ego non etiam mortuus exsul ero.
Nec vetat hoc quisquam. Fratrem Thebana peremtum
Suppositi tumulo, rege vetante, soror.
Atque ea cum foliis et amomi pulvere misce,
Inque suburbano condita pone solo.

Quos-

Quoſque legat verſus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore caede notis:
Hic ego qui iaceo, tenerorum luſor amorum,
Ingenio perii Naſo poëta meo.
At tibi, qui transis, ne ſit grave, quisquis amaſti,
Dicere: Naſonis molliter oſſa cubent.
Hoc ſatis in titulo eſt. Etenim maiora libelli
Et diuturna magis ſunt monumenta mei.
Quos ego confido, quamvis nocuere, daturos
Nomen, et auctori tempora longa ſuo.
Tu tamen exſtincto feralia munera ferto;
Deque tuis lacrimis humida ſerta dato.
Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis;
Sentiet officium moeſta favilla pium.
Scribere plura libet; ſed vox mihi feſſa loquendo
Dictandi vires ſiccaque lingua negat.
Accipe ſupremo dictum mihi forſitan ore,
Quod, tibi qui mittit, non habet ipſe, Vale.

ELEGIA IV.

O mihi care quidem ſemper, ſed tempore duro
Cognite, res poſtquam procubuere meae;
Uſibus edocto ſi quidquam credis amico;
Vive tibi, et longe nomina magna fuge.
Vive tibi, quantumque potes praeluſtria vita.
Saevum praeluſtri fulmen ab arce venit.
Nam quamquam ſoli poſſunt prodeſſe potentes;
Non profit potius, ſi quis obeſſe poteſt.
Effugit hibernas demiſſa antenna procellas,
Lataque plus parvis vela timoris habent.
Adſpicis, ut ſumma cortex levis innatet unda,
Cum grave nexa ſimul retia mergat onus.
Haec ego ſi monitor monitus prius ipſe fuiſſem,
In qua debueram, forſitan Urbe forem.
Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
Haec mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano, (vix hoc tamen evenit ipſum)
Sic cadit, ut tacta ſurgere poſſit humo:

At miser Elpænor tecto delapsus ab alto
Occurrit regi debilis umbra suo.
Quid fuit, ut tutas agitaret Daedalus alas;
Icarus immensas nomine signet aquas?
Nempe quod hic alte, demissius ille volabat.
Nam pennas ambo non habuere suas.
Crede mihi: bene qui latuit, bene vixit, et intra
Fortunam debet quisque manere suam,
Non foret Eumedes orbus, si filius eius
Stultus Achilleos non adamasset equos.
Nec natum in flamma vidisset, in arbore natas,
Cepisset genitor si Phaëthonta Merops.
Tu quoque formida nimium sublimia semper;
Propositique memor contrahe vela tui.
Nam pede inoffenso spatium decurrere vitae
Dignus es, et fato candidiore frui.
Quae pro te ut voveam miti pietate mereris
Haesuraque mihi tempus in omne fide.
Vidi egó te tali vultu mea fata gementem,
Qualem credibile est ore fuisse meo.
Nostra tuas vidi lacrimas super ora cadentes;
Tempore quas uno, fidaque verba, bibi.
Nunc quoque submotum studio defendis amicum;
Et mala, vix ulla parte levanda, levas.
Vive sine invidia; mollesque inglorius annos
Exige: amicitias et tibi iunge pares.
Nasonisque tui, quod adhuc non exsulat unum,
Nomen ama. Scythicus caetera Pontus habet.
Proxima sideribus tellus Erymanthidos Ursae
Me tenet; adstricto terra perusta gelu.
Bosporos et Tanaïs superant, Scythicaeque paludes;
Vixque satis noti nomina pauca loci.
Ulterius nihil est, nisi non habitabile frigus.
Heu quam vicina est ultima terra mihi!
At longe patria est, longe carissima coniux;
Quidquid et haec nobis post duo dulce fuit.
Sic tamen haec absunt, ut, quae contingere non est
Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos errat domus, Urbs, et forma locorum;
Succeduntque suis singula facta locis.

Con-

Coniugis ante oculos, ſicut praeſentis, imago eſt.
Illa meos caſus ingravat, illa levat.
Ingravat hoc, quod abeſt; levat hoc, quod praeſtat amorem;
Impoſitumque ſibi firma tuetur onus.
Vos quoque pectoribus noſtris haeretis, amici,
Dicere quos cupio nomine quemque ſuo.
Sed timor officium cautus compeſcit; et ipſos
In noſtro poni carmine nolle puto.
Ante volebatis, gratique erat inſtar honoris,
Verſibus in noſtris nomina veſtra legi.
Quod quoniam eſt onceps; intra mea pectora quemque
Alloquar: et nulli cauſſa timoris ero.
Nec meus indicio latitantes verſus amicos
Proditet. Occulte, ſi quis amavit, amet.
[Scite tamen, quamvis longa regione remotus
Abſim, vos animo ſemper adeſſe meo.]
Et, quam quisque poteſt, aliqua mala noſtra levate:
Fidam projecto neve negate manum.
Proſpera ſic vobis maneat Fortuna: nec unquam
Contacti ſimili ſorte rogetis opem.

ELEGIA V.

Uſus amicitiae tecum mihi parvus, ut illum
Non aegre poſſes diſſimulare, fuit:
Ni me complexus vinclis propioribus eſſes;
Nave mea vento forſan eunte ſuo.
Ut cecidi, cunctique metu fugere ruinae,
Verſaque amicitiae terga dedere meae;
Auſus es ignoti lovis percuſſum tangere corpus,
Et deploratae limen adire domus.
Idque recens praeſtas, nec longo cognitus uſu,
Quod veterum miſero vix duo tresve mihi.
Vidi ego confuſos vultus, viſusque notavi;
Osque madens fletu, pallidiusque meo:
Et lacrimas cernens in ſingula verba cadentes,
Ore meo lacrimas, auribus illa bibi:
Brachiaque accepi moeſto pendentia collo,
Et ſingultatis oſcula miſta ſonis.

Sum

ELEGIA VII.

Vade salutatum subito perarata Perillam
Littera sermonis fida ministra mei.
Aut illam invenies dulci cum matre sedentem,
Aut inter libros Pieridasque suas.
Quidquid aget, cum te scierit venisse, relinquet:
Nec mora; quid venias, quidve, requiret, agam.
Vivere me dices; sed sic ut vivere nolim:
Nec mala tam longa nostra levata mora.
Et tamen ad Musas, quamvis nocuere, reverti;
Aptaque in alternos cogere verba pedes.
Tu quoque, die, studiis communibus ecquid inhaeres,
Doctaque non patrio carmina more canis?
Nam tibi cum fatis mores natura pudicos,
Et raras dotes ingeniumque dedit.
Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas,
Ne male fecundae vena periret aquae.
Primus id adspexi teneris in virginis annis:
Utque patet, venae duxque comesque fui.
Ergo, si remanent ignes tibi pectoris idem,
Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
Sed vereor, ne te mea nunc Fortuna retardet:
Postque meos casus sit tibi pectus iners.
Dum licuit, tua saepe mihi, tibi nostra legebam;
Saepe tui iudex, saepe magister eram.
Aut ego praebebam factis modo versibus aures,
Aut ubi cessaras, caussa ruboris eram.
Forsitan exemplo, quia me laesere libelli,
Tu quoque sis poenae fata secuta meae.
Pone, Perilla, metum. Tantummodo femina non sit
Devia, nec scriptis discat amare tuis.
Ergo desidiae remove, doctissima, caussas:
Inque bonas artes et tua sacra redi.
Ista decens facies longis vitiabitur annis:
Rugaque in antiqua fronte senilis erit.
Iniicietque manum formae damnosa senectus;
Quae strepitum passu non faciente venit.
Cumque aliquis dicet: Fuit haec formosa; dolebis:
Et speculum mendax esse querere tuum.

Sunt

Sunt tibi opes modicae, cum sis dignissima magnis.
Finge sed immensis censibus esse pares.
Nempe dat id cuicunque libet Fortuna, rapitque:
Irus et est subito, qui modo Croesus erat.
Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniique bonis.
En ego, cum patria caream, vobisque, domoque,
Raptaque sint, adimi quae potuere, mihi:
Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque:
Caesar in hoc potuit iuris habere nihil.
Quilibet hanc saevo vitam mihi finiat ense;
Me tamen exstincto fama superstes erit.
Dumque suis victrix omnem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
Tu quoque, quam studii maneat felicior usus,
Effuge venturos, qua potes, usque rogos.

ELEGIA VIII.

Nunc ego Triptolemi cuperem conscendere currus,
Misit in ignotam qui rude semen humum:
Nunc ego Medeae vellem frenare dracones,
Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tua:
Nunc ego iactandas optarem sumere pennas,
Sive tuas, Perseu: Daedale, sive tuas:
Ut tenera nostris cedente volatibus aura
Adspicerem patriae dulce repente solum:
Desertaeque domus vultum, memoresque sodales,
Caraque praecipue coniugis ora mihi.
Stulte, quid o frustra votis puerilibus optas,
Quae non ulla tulit, fertque, feretque, dies?
Si semel optandum est: Augustum numen adora;
Et quem laesisti, rite precare, Deum.
Ille tibi pennasque potest currusque volucres
Tradere. Det reditum; protinus ales eris.
Si precor haec, (neque enim possim maiora precari,)
Ne mea sint timeo vota modesta parum.
Forsitan hoc olim, cum se satiaverit ira,
Tum quoque sollicita mente rogandus erit.

Quod

Quod minus interea eſt, inſtar mihi muneris ampli;
Ex his me iubeat quolibet ire locis.
Nec caelum, nec aquae faciunt, nec terra, nec aurae;
Et mihi perpetuus corpora languor habet.
Seu vitiant artus aegrae contagia mentis:
Sive mei cauſſa eſt in regione mali:
Ut tetigi pontum, vexant inſomnia: vixque
Oſſa tegit macies; nec iuvat ora cibus.
Quique per auctumnum percuſſis frigore primo
Eſt color in foliis, quae nova laeſit hiems;
Is mea membra tenet. Nec viribus allevor ullis;
Et nunquam queruli cauſſa doloris abeſt.
Nec melius valeo, quam corpore, mente; ſed aegra eſt
Utraque pars aeque, binaque damna fero.
Haeret, et ante oculos veluti ſpectabile corpus
Adſtat Fortunae forma legenda meae.
Cumque locum, moresque hominum, cultusque, ſonumque,
Cernimus; et quid ſim, quid fuerimque, ſubit;
Tantus amor necis eſt, querar ut cum Caeſaris ira,
Quod non offenſas vindicet enſe ſuas.
At quoniam ſemel eſt odio civiliter uſus;
Mutato levior ſit fuga noſtra loco.

ELEGIA IX.

Hic quoque ſunt igitur Graiae (quis crederet?) urbes,
Inter inhumanae nomina barbariae.
Huc quoque Mileto miſſi venere coloni,
Inque Getis Graias conſtituere domos.
Sed vetus huic nomen, poſitaque antiquius urbe,
Conſtat ab Abſyrti caede fuiſſe, loco.
Nam rate, quae cura pugnacis facta Minervae,
Per non tentatas prima cucurrit aquas,
Impia deſertum fugiens Medea parentem
Dicitur his remos applicuiſſe vadis.
Quem procul ut vidit tumulo ſpeculator ab alto
Hoſpes, ait, noſco, Colchide, vela, venit.
Dum trepidant Minyae, dum ſolvitur aggere funis,
Dum ſequitur celeres anchora tracta manus;

Con-

Conscia percussit meritorum pectora Colchis,
Ausa atque ausura multa nefanda manu.
Et, quamquam superest ingens audacia menti,
Pallor in attonito virginis ore sedet.
Ergo ubi prospexit venientia vela: Tenemur,
Et pater est aliqua fraude morandus, ait.
Dum, quid agat, quaerit, dum versat in omnia vultus,
Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
Cuius ut oblata est praesentia: Vincimus, inquit;
Hic mihi morte sua causa salutis erit.
Protinus ignari nec quidquam tale timentis
Innocuum rigido perforat ense latus.
Atque ita divellit, divulsaque membra per agros
Dissipat, in multis invenienda locis.
Ne pater ignoret, scopulo proponit in alto
Pallentesque manus, sanguineumque caput,
Ut genitor luctuque novo tardetur, et artus
Dum legit exstinctos, triste moretur iter.
Inde Tomis dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra soror fratris consecuisse sui.

ELEGIA X.

Si quis adhuc istic meminit Nasonis ademti,
Et superest fine me nomen in Urbe meum;
Suppositum stellis numquam tangentibus aequor
Me sciat in media vivere barbaria.
Sauromatae cingunt, fera gens, Bessique, Getaeque:
Quam non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen ultra tepet, medio defendimur Istro.
Ille suis liquidus bella repellit aquis.
At cum tristis hiems squalentia protulit ora,
Terraque marmoreo candida facta gelu est:
[Dum patet et Boreas et nix iniecta sub Arcto;
Tum liquet has gentes axe tremente premi.]
Nix iacet, et iactam nec Sol pluviaeve resolvunt;
Induvat Boreas, perpetuamque facit.
Ergo, ubi delicuit nondum prior, altera venit;
Et solet in multis bima manere locis.
Tantaque commoti vis est Aquilonis, ut altas
Aequet humo turres tectaque rapta ferat.

Pellibus, et sutis arcent male frigora braccis,
Oraque de toto corpore sola patent.
Saepe sonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu;
Undaque consistunt, formam servantia testae,
Vina, nec hausta meri, sed data frusta bibunt.
Quid loquar, ut vincti concrescant frigore rivi,
Deque lacu fragiles effodiantur aquae?
Ipse, papyrifero qui non angustior amne
Miscetur vasto multa per ora freto,
Caeruleos ventis latices durantibus Ister
Congelat, et tectis in mare serpit aquis.
Quaque rates ierant, pedibus nunc itur, et undas
Frigore concretas ungula pulsat equi.
Perque novos pontes subter labentibus undis
Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.
Vix equidem credar: sed cum sint praemia falsi
Nulla, ratam testis debet habere fidem.
Vidimus ingentem glacie consistere pontum,
Lubricaque immotas testa premebat aquas.
Nec vidisse sat est. Durum calcavimus aequor;
Undaque non udo sub pede summa fuit.
Si tibi tale fretum quondam, Leandre, fuisset,
Non foret angustae mors, tua crimen aquae.
Tum neque se pandi possunt delphines in auras
Tollere: conantes dura coërcet hiems,
Et quamvis Boreas iactatis insonet alis,
Fluctus in obsesso gurgite nullus erit.
Inclusaeque gelu stabunt, ut marmore, puppes;
Nec poterit rigidas findere remus aquas.
Vidimus in glacie pisces haerere ligatos;
Et pars ex illis tum quoque viva fuit.
Sive igitur nimii Boreae vis saeva marinas,
Sive redundatas flumine cogit aquas:
Protinus, aequato siccis Aquilonibus Istro,
Invehitur celeri barbarus hostis equo;
Hostis equo pollens, longeque volante sagitta,
Vicinam late depopulatur humum.
Diffugiunt alii; nullisque tuentibus agros
Incustoditae diripiuntur opes,

Ruris

Rurís opes parvae pecus, et ſtridentia plaúſtra,
Et quas divitias incola pauper habet.
Pars agitur vinctis poſt tergum capta lacertis,
Reſpiciens fruſtra rura Laremque ſuum.
Pars cadit hamatis miſere confixa ſagittis:
Nam volucri ferro tinctile virus ineſt.
Quae nequeunt ſecum ferre aut abducere, perdunt,
Et cremat inſontes hoſtica flamma caſas.
Tum quoque, cum pax eſt, trepidant formidine belli,
Nec quisquam preſſo vomere ſulcat humum.
Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt, hoſtem.
Ceſſat iners rigido terra relicta ſitu.
Non hic pampinea dulcis latet uva ſub umbra;
Nec cumulant altos fervida muſta lacus.
Poma negat regio; nec haberet Acontius, in quo
Scriberet hic dominae verba legenda ſuae.
Adſpiceres nudos ſine fronde, ſine arbore, campos,
Heu loca felici non adeunda viro!
Ergo, tam late pateat cum maximus orbis,
Haec eſt in poenam terra reperta meam?

ELEGIA XI.

Si quis es, inſultes qui caſibus, improbe, noſtris,
Meque reum, demto fine, cruentus agas:
Natus es e ſcopulis, nutritus lacte ferino;
Et dicam ſilices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quo ſe ma porrigat ira,
Reſtat? quidve meis cernis abeſſe malis?
Barbara me tellus, et inhoſpita littora Ponti,
Cumque ſuo Borea Maenalis urſa videt.
Nulla mihi cum gente fera commercia linguae;
Omnia ſolliciti ſunt loca plena metus.
Utque fugax avidis cervus deprenſus ab urſis,
Cinctave montanis ut pavet agna lupis:
Sic ego belligeris a gentibus undique ſeptus
Terreor, hoſte meum paene premente latus.
Utque ſit exiguum poenae, quod coniuge cara,
Quod patria careo, pignoribusque meis;
Ut mala nulla feram, niſi nudam Caeſaris iram:
Nuda parum nobis Caeſaris ira mali eſt?

Et tamen est aliquit, qui vulnera cruda retractet;
Solvat et in mores ora diserta meos.
In casside facili cuivis licet esse diserto,
Et minimae vires frangere quassa valent.
Subruere est arces et stantia moenia virtus;
Quamlibet ignavi praecipitata premunt.
Non fuit ego quod fueram. Quid inanem proteris umbram?
Quid cinerem faxis bustaque nostra petis?
Hector erat, tunc cum bello certabat; at idem
Victus ad Haemonios non erat Hector equos.
Me quoque, quem noras olim, non esse memento;
Ex illo superant haec simulacra viro.
Quid simulacra, ferox, dictis incessis amaris?
Parce, precor, Manes sollicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina; nil fit in illis,
Quod magis errorem, quam scelus, esse putes:
Pendimus en profugi (fatis tua pectora) poenas
Exsilioque graves, exsiliique loco.
Carnifici fortuna potest mea flenda videri:
Te tamen est uno iudice mersa parum.
Saevior es tristi Busiride; saevior illo,
Qui falsum lento torruit igne bovem;
Quique bovem Siculo fertur donasse tyranno,
Et dictis artes conciliasse suas:
Munere in hoc, rex, est usus sed imagine maior,
Nec sola est operis forma probanda mei.
Adspicis a dextra latus hoc adapertile tauri?
Huc tibi, quem perdes, coniiciendus erit.
Protinus inclusum lentis carbonibus ure:
Mugiet, et veri vox erit illa bovis.
Pro quibus inventis, ut munus munere pensem,
Da, precor, ingenio praemia digna meo.
Dixerat. At Phalaris, Poenae mirande repertor,
Ipse tuum praesens imbue, dixit, opus.
Nec mora: monstratis crudeliter ignibus ustus
Exhibuit querulos ore tremente sonos.
Quid mihi cum Siculis inter Scythiamque Getasque?
Ad te, quisquis is es, nostra querela redit.
Utque sitim nostro possis explere cruore;
Quantaque vis, avido gaudia corde feras:

Tot

Tot mala ſum fugiens tellure, tot aequore paſſus,
Te quoque ut auditis poſſe dolere putem.
Crede mihi, ſi ſit nobis collatus Ulixes,
Neptuni minor eſt, quam Iovis ira fuit.
Ergo quicunque es, reſcindere vulnera noli,
Deque gravi duras ulcere tolle manus;
Utque meae famam tenuent oblivia culpae,
Facta cicatricem ducere noſtra ſine;
Humanaeque memor ſortis, quae tollit eosdem,
Et premit, incertas ipſe verere vices.
Et quoniam, fieri quod nunquam poſſe putavi,
Eſt tibi de rebus maxima cura meis:
Non eſt quod timeas. Fortuna miſerrima noſtra eſt.
Omne trahit ſecum Caeſaris ira malum.
Quod magis ut liqueat, neve hoc tibi fingere credar,
Ipſe velim poenas experiare meas.

ELEGIA XII.

Frigora iam Zephyri minuunt, annoque peracto
Longior antiquis viſa Maeotis hiems;
Impoſitamque ſibi qui non bene pertulit Hellen
Tempora nocturnis aequa diurna facit.
Iam violam puerique legunt hilaresque puellae,
Ruſtica quam nullo terra ſerente gerit.
Prataque pubeſcunt variorum flore colorum,
Indocilique loquax gutture vernat avis.
Utque malae crimen matris deponat hirundo,
Sub trabibus cunas parvaque tecta facit.
Herbaque, quae latuit Cerealibus obruta ſulcis,
Exſerit e tepida molle cacumen humo.
Quoque loco eſt vitis, de palmite gemma novetur:
Nam procul a Getico litore vitis abeſt.
Quoque loco eſt arbor, turgeſcit in arbore ramus:
Nam procul a Geticis finibus arbor abeſt.
Otia nunc iſtic, iunctisque ex ordine ludis
Cedunt verboſi garrula bella fori.
Uſus equi nunc eſt, levibus nunc luditur armis;
Nunc pila, nunc celeri volvitur orbe trochus.
Nunc, ubi perfuſa eſt oleo labente iuventus,
Defeſſos artus Virgine tingit aqua.

Scena viget, ſtudiisque favor diſtantibus ardet,
Proque tribus reſonant terna theatra foris.
O quater, et quoties non eſt numerare, beatum,
Non interdicta cui licet Urbe frui!
At mihi ſentitur nix verno ſole ſoluta,
Quaeque lacu duro ſtat, ſodiantur aquae.
Nec mare concreſcit glacie; nec, ut ante, per Iſtrum
Stridula Sauromates plauſtra bubulcus agit.
Incipient aliquae tamen huc adnare carinae,
Hoſpitaque in Ponti littore puppis erit.
Sedulus occurram nautae, dictaque ſalute,
Quid veniat, quaeram, quisve, quibusve locis.
Ille quidem, mirum, ni de regione propinqua
Non niſi vicinas tutus ararit aquas.
Rarus ab Italia tantum mare navita tranſit;
Littora rarus in haec portubus orba venit.
Sive tamen Graia ſcierit, ſive ille Latina
Voce loqui; (certe gratior huius erit.)
Fas quoque ab ore freti longaeque Propontidos undis
Huc aliquem certo vela dediſſe Noto;
Quisquis is eſt, memori rumorem voce referre,
Et fieri famae parsque gradusque poteſt;
Is, precor, auditos poſſit narrare triumphos
Caeſaris, et Latio reddita vota Iovi;
Teque rebellatrix tandem, Germania, magni
Triſte caput pedibus ſuppoſuiſſe ducis.
Haec mihi qui referet, quae non vidiſſe dolebo,
Ille meae domui protinus hoſpes erit.
Hei mihi! iamne domus Scythico Naſonis in orbe?
Iamque ſuum mihi dat pro Lare poena locum?
Di faciant, Caeſar non hic penetrale domumque,
Hoſpitium poenae ſed velit eſſe meae.

ELEGIA XIII.

Ecce ſupervacuus (quid enim fuit utile igni?)
Ad ſua natalis tempora noſter adeſt.
Dure, quid ad miſeros veniebas exſulis annos?
Debueras illis impoſuiſſe modum.
Si tibi cura mei, vel ſi pudor ullus ineſſet,
Non ultra patriam me ſequerere meam.

Quo-

Quoque loco primum tibi fum male cognitus infans,
Illo tentaſſes ultimus eſſe mihi.
Iamque relinquenda (quod idem fecere ſodales)
Tu quoque dixiſſes triſtis in Urbe: Vale.
Quid tibi cum Ponto? num te quoque Caeſaris ira
Extremam gelidi miſit in orbis humum?
Scilicet exſpectas ſoliti tibi moris honorem,
Pendeat ex humeris veſtis ut alba meis?
Fumida cingatur florentibus ara coronis?
Micaque ſollenni turis in igne ſonet?
Libaque dem pro me genitale notantia tempus?
Concipiamque bonas ore favente preces?
Non ita ſum poſitus, nec ſunt ea tempora nobis,
Adventu poſſim laetus ut eſſe tuo.
Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſo
Convenit, et ſtructis flamma parata rogis.
Nec dare tura libet nihil exorantia Divos;
In tantis ſubeunt nec bona verba malis.
Si tamen eſt aliquid nobis hac luce petendum:
In loca ne redeas amplius iſta, precor,
Dum me terrarum pars paene noviſſima, Pontus,
Euxini falſo nomine dictus, habet.

ELEGIA XIV.

Cultor et antiſtes doctorum ſancte virorum,
Qui facis ingenio ſemper amice meo,
Ecquid, ut incolumem quondam celebrare ſolebas,
Nunc quoque, ne videar totus abeſſe, caves?
Suſcipis, exceptis, ecquid mea carmina, ſolis
Artibus, artifici quae nocuere ſuo?
Immo ita fac, vatum, quaeſo, ſtudioſe novorum;
Quaque potes, retine corpus in Urbe meum.
Eſt fuga dicta mihi, non eſt fuga dicta libellis,
Qui domini poenam non meruere ſui.
Saepe per extremas profugus pater exſulat oras;
Urbe tamen natis exſulis eſſe licet.
Palladis exemplo, de me ſine matre creata
Carmina ſunt. Stirps haec progeniesque mea eſt.
Hanc tibi commendo: quae quo magis orba parente,
Hoc tibi tutori ſarcina maior erit.

Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti:
Caetera sac curae sit tibi turba palam.
Sunt quoque mutatae ter quinque volumina formae,
Carmina de domini funere rapta sui.
Illud opus potuit, si non prius ipse periissem,
Certius a summa nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi pervenit in ora,
In populi quidquam si tamen ore meum est.
Hoc quoque nescio quid nostris appone libellis,
Diverso missum quod tibi ab orbe venit.
Quod quicunque leget, (si quis leget) aestimet ante,
Compositum quo sit tempore, quoque loco.
Aequus erit scriptis; quorum cognoverit esse
Exsilium tempus, barbariemque locum;
Inque tot adversis carmen mirabitur ullum
Ducere me tristi sustinuisse manu.
Ingenium fregere meum mala, cuius et ante
Fons infecundus parvaque vena fuit.
Sed quaecumque fuit, nullo exercente refugit,
Et longo periit arida facta situ.
Non hic librorum, per quos inviter alarque,
Copia. Pro libris arcus et arma sonant.
Nullus in hac terra, recitem si carmina, cuius
Intellecturis auribus utar, adest.
Nec, quo secedam, locus est. Custodia muri
Submovet infestos, clausaque porta, Getas.
Saepe aliquod verbum quaero, nomenque, locumque;
Nec quisquam est, a quo certior esse queam.
Dicere saepe aliquid conanti (turpe fateri!)
Verba mihi desunt, dedidicique loqui.
Threicio Scythicoque fere circumsonor ore,
Et videor Geticis scribere posse modis.
Crede mihi: timeo, ne sint immista Latinis,
Inque meis scriptis Pontica verba legas.
Qualemcunque igitur venia dignare libellum,
Sortis et excusa conditione meae.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBER QUARTUS.

ELEGIA I.

Si qua meis fuerint, ut erunt, vitiosa libellis,
Excusata suo tempore, lector, habe.
Exsul eram; requiesque mihi, non fama petita est,
Mens intenta suis ne foret usque malis.
Hoc est, cur cantet vinctus quoque compede fossor,
Indocili numero cum grave mollit opus,
Cantet et, innitens limosae pronus arenae,
Adverso tardam qui trahit amne ratem.
Quique ferens pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulsa brachia versat aqua.
Fessus ut incubuit baculo, saxove resedit
Pastor, arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis
Fallitur ancillae decipiturque labor.
Fertur et abducta Lyrnesside tristis Achilles
Haemonia curas attenuasse lyra.
Cum traheret silvas Orpheus et dura canendo
Saxa, bis amissa coniuge moestus erat.
Me quoque Musa levat Ponti loca iussa petentem.
Sola comes nostrae perstitit illa fugae.
Sola nec insidias inter, nec militis ensem,
Nec mare, nec ventos, barbariemque timet.
Scit quoque, cum perii, quis me deceperit error:
Et culpam in facto, non scelus, esse meo.
Scilicet hoc ipso nunc aequa, quod obfuit ante,
Cum mecum iuncti criminis acta rea est.
Non equidem vellem, quoniam nocitura fuerunt,
Pieridum sacris imposuisse manum.

Sed nunc quid faciam? vis me tenet ipsa Sororum,
Et carmen demens, carmine laesus, amo.
Sic nova Dulichio lotos gustata palato,
Illo, quo nocuit, grata sapore fuit.
Sentit amans sua damna fere; tamen haeret in illis,
Materiam culpae persequiturque suae.
Nos quoque delectant, quamvis nocuere, libelli;
Quodque mihi telum vulnera fecit, amo.
Forsitan hoc studium possit furor esse videri:
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat esse malorum,
Praesentis casus immemoremque facit.
Utque suum Bacchis non sentit saucia vulnus,
Dum stupet Edonis exululata iugis:
Sic, ubi mota calent viridi mea pectora thyrso,
Altior humano spiritus ille malo est.
Ille nec exsilium, Scythici nec litora ponti,
Ille nec iratos sentit adesse Deos.
Utque soporiferae biberem si pocula Lethes,
Temporis adversi sic mihi sensus abest.
Iure Deas igitur veneror mala nostra levantes,
Sollicitae comites ex Helicone fugae,
Et partim pelago, partim vestigia terra,
Vel rate dignatas, vel pede nostra sequi.
Sint precor hae saltem faciles mihi: namque Deorum
Caetera cum magno Caesare turba facit.
Meque tot adversis cumulant, quot littus arenas,
Quotque fretum pisces, ovaque piscis habet.
Vere prius flores, aestu numerabis aristas,
Poma per auctumnum, frigoribusque nives;
Quam mala, quae toto patior iactatus in orbe,
Dum miser Euxini litora saeva peto.
Nec tamen, ut veni, levior fortuna malorum est:
Huc quoque sunt nostras fata secuta vias.
Hic quoque cognosco natalis stamina nostri;
Stamina de nigro vellere facta mihi.
Utque nec insidias, capitisque pericula narrem,
Vera quidem, vera sed graviora fide;
Vivere quam miserum est inter Bessosque Getasque
Illi, qui populi semper in ore fuit!

Quam

Quam miserum, porta vitam muroque tueri,
Vixque sui tutum viribus esse loci!
Aspera militiae iuvenis certamina fugi,
Nec nisi lusura movimus arma manu.
Nunc senior gladioque latus, scutoque sinistram,
Canitiem galeae subiicioque meam.
Nam dedit e specula custos ubi signa tumultus;
Induimur trepida protinus arma manu.
Hostis, habens arcus imbutaque tela veneno,
Saevus anhelanti moenia lustrat equo.
Utque rapax pecudem, quae se non texit ovili,
Per fata, per silvas, fertque trahitque lupus:
Sic, si quem nondum portarum sepe receptum
Barbarus in campis reperit hostis, agit.
Aut sequitur captus, coniectaque vincula collo
Accipit, aut telo virus habente cadit.
Hic ego sollicitae iaceo novus incola sedis.
Heu nimium fati tempora longa mei!
Et tamen ad numeros antiquaque sacra reverti
Sustinet in tantis hospita Musa malis.
Sed neque, cui recitem, quisquam est, mea carmina: nec qui
Auribus accipiat verba Latina suis.
Ipse mihi, (quid enim faciam?) scriboque legoque;
Tutaque iudicio litera nostra suo est.
Saepe tamen dixi, Cui nunc haec cura laborat?
An mea Sauromatae scripta Getaeque legent?
Saepe etiam lacrimae me sunt scribente profusae,
Humidaque est fletu litera facta meo.
Corque vetusta meum, tanquam nova, vulnera sentit,
Inque sinum moestae labitur imber aquae.
Cum vice mutata quid sim fuerimque recordor,
Et tulerit quo me casus, et unde, subit;
Saepe manus demens, studiis irata malignis,
Misit in arsuros carmina nostra focos.
Atque ita de multis, quoniam non multa supersunt,
Cum venia facito, quisquis es, ista legas.
Tu quoque non melius, quam sunt mea tempora, carmen,
Interdicta mihi, consule, Roma, boni.

ELE-

ELEGIA II.

Iam fera Caesaribus Germania, totus ut orbis,
Victa potes flexo procubuisse genu;
Altaque velentur fortasse Palatia sertis;
Turaque in igne sonent, insiciantque diem;
Candidaque abducta collum percussa securi
Victima purpureo sanguine tingat humum;
Donaque amicorum templis promissa Deorum
Reddere victores Caesar uterque parent,
Et qui Caesareo iuvenes sub nomine crescunt,
Perpetuo terras ut domus ista regat;
Cumque bonis nuribus pro sospite Livia nato
Munera det meritis, saepe datura, Deis;
Et pariter matres, et quae sine crimine castos
Perpetua servant virginitate focos.
Plebs pia, cumque pia laetentur Plebe Senatus;
Parvaque cuius eram pars ego nuper, Eques.
Nos procul expulsos communia gaudia fallunt,
Famaque tam longe non nisi parva venit.
Ergo omnis poterit populus spectare triumphos,
Cumque ducum titulis oppida capta leget:
Vinclaque captiva reges cervice gerentes
Ante coronatos ire videbit equos:
Et cernet vultus aliis pro tempore versos,
Terribiles aliis, immemoresque sui.
Quorum pars causas, et res, et nomina quaeret:
Pars referet, quamvis noverit ipsa parum:
Is, qui Sidonio fulget sublimis in ostro,
Dux fuerat belli: proximus ille duci.
Hic, qui nunc in humo lumen miserabile figit,
Non isto vultu, cum tulit arma, fuit.
Ille ferox, oculis et adhuc hostilibus ardens,
Hortator pugnae consiliumque fuit.
Perfidus hic nostros inclusit fraude locorum,
Squalida promissis qui tegit ora comis.
Illo, qui sequitur, dicunt mactata ministro
Saepe recusanti corpora capta Deo.
Hic lacus, hi montes, haec tot castella, tot amnes,
Plena ferae caedis, plena cruoris erant.

Dru-

Drusus in his quondam meruit cognomina terris,
Quae bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hic fractis, viridi male tectus ab ulva,
Decolor ipse suo sanguine Rhenus erit.
Crinibus en etiam fertur Germania passis,
Et ducis invicti sub pede moesta sedet.
Collaque Romanae praebens animosa securi
Vincula fert illa, qua tulit arma, manu.
Hos super in curru, Caesar, victore veheris
Purpureus populi rite per ora tui:
Quaque ibis, manibus circumplaudere tuorum,
Undique iactato flore tegente vias.
Tempora Rhoebea lauro cingetur; loque,
Miles, Iö, magna voce, Triumphe, canet.
Ipse sono plausuque simul fremituque canentum
Quadriiugos cernes saepe resistere equos.
Inde petes arcem, delubra faventia votis:
Et dabitur merito laurea vota Iovi.
Haec ego submotus, qua possum, mente videbo:
Erepti nobis ius habet illa loci.
Illa per immensas spatiatur libera terras:
In caelum celeri pervenit illa via.
Illa meos oculos mediam deducit in Urbem,
Immunes tanti nec sinit esse boni,
Invenietque viam, qua currus spectet eburnos.
Sic certe in patria per breve tempus ero.
Vera tamen populus capiet spectacula felix,
Laetaque erit praesens cum duce turba suo.
At mihi, fingenti tantum longeque remoto,
Auribus hic fructus percipiendus erit.
Atque procul Latio diversum missus in orbem
Qui narret cupido, vix erit, ista mihi.
Is quoque iam serum referet veteremque triumphum.
Quo tamen audiero tempore, laetus ero.
Illa dies veniet, mea qua lugubria ponam;
Cautaque privata publica maior erit.

ELEGIA III.

Magna minorque feræ, quarum regis altera Graias,
Altera Sidonias, utraque ficca, rates:

Omnia

Omnia cum ſummo pelitae videatis in axe,
Et maris occiduas non ſubeatis aquas,
Aetheriamque ſuis cingens amplexibus aroem
Veſter ab intacta circulus exſtet humo;
Adſpicite illa, precor, quae non bene moenia quondam
Dicitur Iliades tranſiluiſſe Remus,
Inque meam nitidos dominam convertite vultus,
Sitque memor noſtri necne, referte mihi.
Hei mihi! cur, nimium quae ſunt manifeſta, requiro?
Cur labat ambiguo ſpes mihi miſta metu?
Crede quod eſt, quod vis, ac deſine tuta vereri:
Deque fide certa ſit tibi certa fides.
Quodque polo fixae nequeunt tibi dicere flammae,
Non mentitura tu tibi voce refer:
Eſſe tui memorem, de qua tibi maxima cura eſt;
Quodque poteſt, ſecum nomen habere tuum.
Vultibus illa tuis, tanquam praeſentis, inhaeret,
Teque remota procul, ſi modo vivit, amat.
Ecquid, ut incubuit iuſto mens aegra dolori,
Lenis ab admonito pectore ſomnus abit?
Tunc ſubeunt curae, dum te lectusque locusque
Tangit, et oblitam non ſinit eſſe mei.
Et veniunt aeſtus, et nox immenſa videtur;
Feſſaque iactati corporis oſſa dolent.
Non equidem dubito, quin haec et caetera fiant;
Detque tuus caſti ſigna doloris amor:
Nec cruciere minus, quam cum Thebana cruentum
Hectora Theſſalico vidit ab axe rapi.
Quid tamen ipſe precer, dubito: nec dicere poſſum,
Affectum quem te mentis habere velim.
Triſtis es? indignor, quod ſum tibi cauſſa doloris:
Non es? ut amiſſo coniuge digna fores.
Tu vero tua damna dole, mitiſſima coniux;
Tempus et a noſtris exige triſte malis:
Fleque meos caſus. Eſt quaedam flere voluptas.
Expletur lacrimis egeriturque dolor.
Atque utinam lugenda tibi non vita, ſed eſſet
Mors mea; morte fores ſola relicta mea!
Spiritus hic per te patrias exiſſet in auras;
Sparſiſſent lacrimae pectora noſtra piae;

Supre-

Supremoque die notum ſpectantia caelum
Texiſſent digiti lumina noſtra tui;
Et cinis in tumulo poſitus iacuiſſet avito,
Tactaque naſcenti corpus haberet humus.
Denique et, ut vixi, ſine crimine mortuus eſſem.
Nunc mea ſupplicio vita pudenda ſuo eſt.
Me miſerum! ſi tu, cum diceris exſulis uxor,
Avertis vultus, et ſubit ora rubor.
Me miſerum, ſi turpe putas mihi nupta videri!
Me miſerum, ſi te iam pudet eſſe meam!
Tempus ubi eſt illud, quo te iactare ſolebas
Coniuge, nec nomen diſſimulare viri?
Tempus ubi eſt, quo te (niſi ſi fugis illa referre)
Et dici memini, iuvit et eſſe meam?
Utque probae dignum eſt, omni tibi dote placebam.
Addebat veris multa faventis amor.
Nec quem praeferres, (ita res tibi magna videbar)
Quemve tuum malles eſſe, vir alter erat.
Nunc quoque ne pudeat, quod ſis mihi nupta: tuusque
Non dolor hinc debet, debet abeſſe pudor.
Cum cecidit Capaneus ſubito temerarius ictu,
Num legis Evadnen erubuiſſe viro?
Nec, quia rex mundi compeſcuit ignibus ignes,
Ipſe tuis, Phaëthon, inficiandus eras.
Nec Semele Cadmo facta eſt aliena parenti,
Quod precibus periit ambitioſa ſuis.
Nec tibi, quod ſaevis ego ſum Iovis ignibus ictus,
Purpureus molli fiat in ore rubor:
Sed magis in noſtri curam conſurge tuendi,
Exemplumque mihi coniugis eſto bonae:
Materiamque tuis triſtem virtutibus imple.
Ardua per praeceps gloria vadat iter.
Hectora quis noſſet, ſi felix Troia fuiſſet?
Publica virtuti per mala facta via eſt.
Ars tua, Tiphy, iacet, ſi non ſit in aequore fluctus:
Si valeant homines, ars tua, Phoebe, iacet.
Quae latet, inque bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus arguiturque malis.
Dat tibi noſtra locum tituli Fortuna; caputque,
Conſpicuum pietas, qua tua tollat, habet.

Utere

Utere temporibus, quorum nunc munere freta es;
En patet in laudes area lata tuas.

ELEGIA IV.

O qui, nominibus cum sis generosus avitis,
Exsuperas morum nobilitate genus;
Cuius inest animo patrii candoris imago,
Non careat nervis candor ut iste suis;
Cuius in ingenio patriae facundia linguae est,
Qua prior in Latio non fuit ulla foro:
Quo minime volui, positis pro nomine signis
Dictus es. Ignoscas laudibus ista tuis.
Nil ego peccavi: tua te bona cognita produnt.
Si, quod es, appares, culpa soluta mea est.
Nec tamen officium nostro tibi carmine factum,
Principe tam iusto, posse nocere puta.
Ipse Pater Patriae, (quid enim civilius illo?)
Sustinet in nostro carmine saepe legi.
Nec prohibere potest, quia res est publica Caesar,
Et de communi pars quoque nostra bono est.
Iupiter ingeniis praebet sua numina vatum,
Seque celebrari quolibet ore finit.
Caussa tua exemplo Superorum tuta duorum est:
Quorum hic conspicitur, creditur ille Deus.
Ut non debuerim, tamen hoc ego crimen amabo:
Non fuit arbitrii litera nostra tui.
Nec nova, quod tecum loquor, est iniuria nostra,
Incolumis cum quo saepe locutus eram.
Quo vereare minus, ne sim tibi crimen amicus,
Invidiam, si qua est, auctor habere potest.
Nam tuus est primis cultus mihi semper ab annis
(Hoc noli certe dissimulare) pater:
Ingeniumque meum, (potes hoc meminisse) probabat:
Plus etiam, quam me iudice dignus eram.
Deque meis illo referebat versibus ore,
In quo pars altae nobilitatis erat.
Non igitur tibi nunc, quod me domus ista recepit,
Sed prius auctori sunt data verba tuo.

Nec

Nec data sunt, mihi crede, tamen: sed in omnibus actis,
Ultima si demas, vita tuenda mea est.
Hanc quoque, qua perii, culpam scelus esse negabis,
Si tanti series sit tibi nota mali.
Aut timor, aut error nobis, prius obfuit error.
Ah fine me fati non meminisse mei!
Neve retrectando nondum coëuntia rumpam
Vulnera; vix illis proderit ipsa quies.
Ergo ut iure damus poenas, sic abfuit omne
Peccato facinus consiliumque meo.
Idque Deus sentit: pro quo nec lumen ademtum est,
Nec mihi detractas possidet alter opes.
Forsitan hanc ipsam (vivat modo) finiet olim,
Tempore cum fuerit lenior ira, fugam.
Nunc precor hinc alio iubeat discedere; si non
Nostra verecundo vota pudore carent.
Mitius exsilium, paulloque propinquius, opto;
Quique sit a saevo longius hoste, locum.
Quantaque in Augusto clementia; si quis ab illo
Hoc peteret pro me, forsitan ille daret.
Frigida me cohibent Euxini littora Ponti.
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.
Nam neque iactantur moderatis aequora ventis,
Nec placidos portus hospita navis adit.
Sunt circa gentes, quae praedam sanguine quaerant;
Nec minus infida terra timetur aqua.
Illi, quos audis hominum gaudere cruore,
Paene sub eiusdem sideris axe iacent.
Nec procul a nobis locus est, ubi Taurica dira
Caede pharetratae pascitur ara Deae.
Haec prius, ut memorant, non invidiosa nefandis,
Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
Hic pro suppositа virgo Pelopeia cervа
Sacra Deae coluit qualiacunque suae.
Quo postquam, dubium pius an sceleratus, Orestes
Exactus furiis venerat ipse suis,
Et comes exemplum veri Phocaeus amoris,
Qui duo corporibus, mentibus unus erant:
Protinus evincti Triviae ducuntur ad aram,
Quae stabat geminas ante cruenta foras.

Nec tamen hunc ſua mors, nec mors ſua terruit illum:
Alter ob alterius funera moeſtus erat.
Et iam conſtiterat ſtricto mucrone ſacerdos,
Cinxerat et Graias barbara vitta comas,
Cum vice ſermonis fratrem cognovit, et illi
Pro nece complexus Iphigenia dedit.
Laeta Deae ſignum, crudelia ſacra peroſae,
Transtulit ex illis in meliora locis.
Haec igitur regio, magni pars ultima mundi,
Quam fugere homines Diſque, propinqua mihi eſt.
[Atque meam terram prope ſunt funebria ſacra,
Si modo Naſoni barbara terra ſua eſt.]
O utinam venti, quibus eſt ablatus Oreſtes,
Placato referant et mea vela Deo!

ELEGIA V.

O mihi dilectos inter fors prima ſodales,
Unica fortunis ara reperta meis;
Cuius ab alloquiis anima haec moribunda revixit,
Ut vigil infuſa Pallade flamma ſolet;
Qui veritus non es portus aperire fideles,
Fulmine percuſſae confugiumque rati;
Cuius eram cenſu non me cenſurus egentem,
Si Caeſar patrias eripuiſſet opes:
Temporis oblitum dum me rapit impetus huius,
Excidit heu nomen quam mihi paene tuum!
Te tamen agnoſcis, tactusque cupidine laudis:
Ille ego ſum, cuperes dicere poſſe palam.
Certe ego, ſi ſineres, titulum tibi reddere vellem,
Et raram Famae conciliare fidem.
Ne noceam grato, vereor, tibi carmine; neve
Intempeſtivus nominis obſtet honos.
Quod licet et tutum eſt, intra tua pectora gaude,
Meque tui memorem, teque fuiſſe mei.
Utque facis, remis ad opem luctare ferendam,
Dum veniat placido mollior aura Deo:
Et tutare caput nulli ſervabile, ſi non,
Qui merſit Stygia, ſublevet illud, aqua.
Teque, quod eſt rarum, praeſta conſtanter ad omne
Indeclinatae munus amicitiae.

Sic

Sic tua proceſſus habeat fortuna perennes:
Sic ope non egeas ipſe, iuvesque tuos.
Sic aequet tua nupta virum bonitate perenni,
Incidat et veſtro rara querela toro.
Diligat et ſemper ſocius te ſanguinis, illo,
Quo pius affectu Caſtora frater amat.
Sic iuvenis, ſimilisque tibi ſit natus, et illum
Moribus agnoſcat quilibet eſſe tuum.
Sic ſocerum faciat taeda te nata iugali;
Nec tardum iuveni det tibi nomen avi.

ELEGIA VI.

Tempore ruricolae patiens ſit taurus aratri,
Praebet et incurvo colla premenda iugo;
Tempore paret equus lentis animoſus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore Poenorum compeſcitur ira leonum;
Nec feritas animo, quae fuit ante, manet.
Quaeque ſui monitis obtemperat Inda magiſtri
Bellua, ſervitium tempore victa ſubit.
Tempus, ut extentis tumeat, facit, uva racemis,
Vixque merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus et in canas ſemen producit ariſtas;
Et, ne ſint triſti poma ſapore, facit.
Hoc tenuat dentem terram findentis aratri,
Hoc rigidas ſilices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam ſaevas paullatim mitigat iras:
Hoc minuit luctus, moeſtaque corda levat.
Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas
Praeterquam curas attenuare meas.
Ut patria careo, bis frugibus area trita eſt;
Diſſiluit nudo preſſa bis uva pede.
Nec quaeſita tamen ſpatio patientia longo eſt;
Mensque mali ſenſum noſtra recentis habet.
Scilicet et veteres fugiunt iuga curva iuvenci:
Et domitus freno ſaepe repugnat equus.
Triſtior eſt etiam praeſens aerumna priore:
Ut ſit enim ſibi par, crevit, et aucta mora eſt.
Nec tam nota mihi, quam ſunt, mala noſtra fuerunt,
Sed magis hoc, quo ſunt cognitiora, gravant.

Est quoque non minimum, vires afferre recentes,
Nec praeconsumtum temporis esse malis.
Fortior ia fulva novus est luctator arena,
Quam cui sunt tarda brachia fessa mora.
Integer est melior nitidis gladiator in armis,
Quam cui tela suo sanguine tincta rubent.
Fert bene praecipites navis modo facta procellas;
Quamlibet exiguo solvitur imbre vetus.
Nos quoque, quae ferimus, tulimus patientius ante,
Et mala sunt longo multiplicata die.
Credite, deficio, nostroque a corpore, quantum
Auguror, accedent tempora parva malis.
Nam neque sunt vires, neque qui color esse solebat;
Vixque habeo tenuem, quae tegat ossa, cutem.
Corpore sed mens est aegro magis aegra, malique
In circumspectu stat sine fine sui.
Urbis abest facies; absunt, mea cura, sodales:
Et, qua nulla mihi carior, uxor abest.
Vulgus adest Scythicum, braccataque turba Getarum.
Sic male, quae video, non videoque, nocent.
Una tamen spes est, quae me foletur in istis;
Haec fore morte mea non diuturna mala.

ELEGIA VII.

Bis me sol adiit gelidae post frigora brumae,
Bisque suum tacto Pisce peregit iter.
Tempore tam longo cur non tua dextera versus
Quamlibet in paucos officiosa fuit?
Cur tua cessavit pietas, scribentibus illis,
Exiguus nobis cum quibus usus erat?
Cur, quoties alicui chartae sua vincula demsi,
Illam speravi nomen habere tuum?
Di faciant, ut saepe tua sit epistola dextra
Scripta, sed e multis reddita nulla mihi!
Quod precor, esse liquet. Credam prius, ora Medusae
Gorgonis anguineis cincta fuisse comis:
Esse canes utero sub virginis: esse Chimaeram,
A truce quae flammis separet angue leam:

Qua-

Quadrupedesque hominum cum pectore pectora iunctos:
Tergeminumque virum, tergeminumque canem:
Sphingaque, et Harpyias, serpentipedesque Gigantas,
Centimanumque Gygen, semibovemque virum.
Haec ego cuncta prius, quam te, carissime, credam
Mutuum curam deposuisse mei.
Innumeri montes inter me teque, viaeque,
Fluminaque, et campi, nec freta pauca, iacent.
Mille potest causis, a te quae litera saepe
Missa sit, in nostras nulla venire manus.
Mille tamen causas scribendo vince frequenter,
Excusem ne te semper, amice, mihi.

ELEGIA VIII.

Iam mea cygneas imitantur tempora plumas,
Inficit et nigras alba senecta comas:
Iam subeunt anni fragiles et inertior aetas:
Iamque parum firmo me mihi ferre grave est.
Nunc erat, ut posito deberem fine laborum
Vivere, me nullo sollicitante metu;
Quaeque meae semper placuerunt otia menti,
Carpere, et in studiis molliter esse meis;
Et parvam celebrare domum, veteresque Penates,
Et quae nunc domino rura paterna carent;
Inque sinu dominae, carisque sodalibus, inque
Securus patriae consenuisse meae.
Haec mea sic quondam peragi speraverat aetas:
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Non ita Dis visum: qui me terraque marique
Actum Sarmaticis expositere locis.
In cava ducuntur quassae navalia puppes,
Ne temere in mediis dissolvantur aquis.
Ne cadat, et multas palmas inhonestet adeptas,
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles, ut emeritis non est satis utilis annis,
Ponit ad antiquos, quae tulit arma, Lares.
Sic igitur, tarda vires minuente senecta,
Me quoque donari iam rude tempus erat.

Tempus erat, nec me peregrinum ducere caelum,
Nec siccam Getico fonte levare sitim:
Sed modo, quos habui, vacuum secedere in hortos:
Nunc hominum visu rursus et Urbe frui.
Sic animo quondam, non divinante futura,
Optabam placide vivere posse senex.
Fata repugnarunt: quae, cum mihi tempora prima
Mollia praebuerint, posteriora gravant.
Iamque, decem lustris omni sine labe peractis,
Parte premor vitae deteriore meae.
Nec procul a metis, quas paene tenere videbar,
Curriculo gravis est facta ruina meo.
Ergo illum demens in me saevire coëgi,
Mitius immensus quo nihil orbis habet!
Ipsaque delictis victa est clementia nostris:
Nec tamen errori vita negata meo!
Vita procul patria peragenda sub axe Boreo,
Qua maris Euxini terra sinistra iacet.
Hoc mihi si Delphi, Dodonaque diceret ipsa,
Esse viderentur vanus uterque locus.
Nil adeo validum est, adamas licet alliget illud,
Ut maneat rapido firmius igne Iovis.
Nil ita sublime est, supraque pericula tendit,
Non sit ut inferius suppositumque Deo.
Nam quamquam vitio pars est contracta malorum,
Plus tamen exitii numinis ira dedit.
At vos admoniti nostris quoque casibus este,
Aequantem superos emeruisse virum.

ELEGIA IX.

Si licet, et pateris, nomen facinusque tacebo,
Et tua Lethaeis acta dabuntur aquis,
Nostraque vincetur lacrimis clementia seris:
Fac modo te pateat poenituisse tui;
Fac modo te damnes, cupiasque eradere vitae
Tempora, si possis, Tisiphonea tuae.
Sin minus, et flagrant odio tua pectora nostro,
Induet infelix arma coacta dolor.
Sim licet extremum, sicut sum, missus in orbem:
Nostra suas istuc porriget ira manus.

Omnia,

Omnia, si nescis, Caesar mihi iura reliquit,
Et sola est patria poena carere mea.
Et patriam, modo sit sospes, speramus ab illo.
Saepe Iovis telo quercus adusta viret.
Denique vindictae si sit mihi nulla facultas,
Pierides vires et sua tela dabunt.
Ut Scythicis habitem longe submotus in oris,
Siccaque sint oculis proxima signa meis:
Nostra per immensas ibunt praeconia gentes,
Quodque querar, notum, qua patet orbis, erit.
Ibit ad occasum, quidquid dicamus, ab ortu,
Testis et Hesperiae vocis Eous erit.
Trans ego tellurem, trans latas audiar undas:
Et gemitus vox est magna futura mei.
Nec tua te fontem tantummodo saecula norint:
Perpetuae crimen posteritatis eris.
Iam feror in pugnas, et nondum cornua sumsi;
Nec mihi sumendi caussa sit ulla velim.
Circus adhuc cessat: spargit tamen acer arenam
Taurus, et infesto iam pede pulsat humum.
Hoc quoque, quam volui, plus est. Cane, Musa, receptus,
Dum licet huic nomen dissimulare suum.

ELEGIA X.

Ille ego, qui fuerim, tenerorum lusor amorum,
Quem legis, ut noris, accipe, Posteritas.
Sulmo mihi patria est, gelidis uberrimus undis,
Millia qui novies distat ab Urbe decem.
Editus hic ego sum: nec non ut tempora noris,
Cum cecidit fato Consul uterque pari.
Si quid id est, usque a proavis vetus ordinis heres,
Non modo Fortunae munere factus, eques.
Nec stirps prima fui, genito iam fratre creatus,
Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.
Lucifer amborum natalibus adfuit idem:
Una celebrata est per duo liba dies.
Haec est armiferae festis de quinque Minervae,
Quae fieri pugna prima cruenta solet.
Protinus excolimur teneri, curaque parentis
Imus ad insignes Urbis ab arte viros.

Frater ad eloquium viridi tendebat ab aevo,
Fortia verbosi natus ad arma fori.
At mihi iam puero caelestia sacra placebant;
Inque suum furtim Musa trahebat opus.
Saepe pater dixit: Studium quid inutile tentas?
Maeonides nullas ipse reliquit opes.
Motus eram dictis; totoque Helicone relicto,
Scribere conabar verba soluta modis.
Sponte sua numeros carmen veniebat ad aptos;
Et, quod tentabam dicere, versus erat.
Interea, tacito passu labentibus annis,
Liberior fratri sumta mihique toga est:
Induiturque humeros cum lato purpura clavo:
Et studium nobis, quod fuit ante, manet.
Iamque decem vitae frater geminaverat annos,
Cum perit; et coepi parte carere mei.
Cepimus et tenerae primos aetatis honores;
Eque viris quondam pars tribus una fui.
Curia restabat; clavi mensura coacta est.
Maius erat nostris viribus illud onus.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
Sollicitaeque fugax ambitionis eram;
Et petere Aoniae suadebant tuta Sorores
Otia, iudicio semper amata meo.
Temporis illius colui fovique poëtas;
Quotque aderant vates, rebar adesse Deos.
Saepe suas volucres legit mihi grandior aevo,
Quaeque necet serpens, quae iuvet herba, Macer.
Saepe suos solitus recitare Propertius ignes,
Iure sodalitio qui mihi iunctus erat.
Ponticus Heroo Bassus quoque clarus Iambo
Dulcia convictus membra fuere mei.
Et tenuit nostras numerosus Horatius aures,
Dum ferit Ausonia carmina culta lyra.
Virgilium vidi tantum: nec amara Tibullo
Tempus amicitiae fata dedere meae.
Successor fuit hic tibi, Galle; Propertius illi;
Quartus ab his serie temporis ipse fui.
Utque ego maiores, sic me coluere minores:
Notaque non tarde facta Thalia mea est.

Car-

Carmina cum primum populo iuvenilia legi,
Barba resecta mihi bisve semelve fuit.
Moverat ingenium totam cantata per Urbem
Nomine non vero dicta Corinna mihi.
Multa quidem scripsi: sed quae vitiosa putavi,
Emendaturis ignibus ipse dedi.
Tum quoque, cum fugerem, quaedam placitura cremavi,
Iratus studio carminibusque meis.
Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis
Cor mihi, quodque levis caussa moveret, erat.
Cur tamen hoc essem, minimoque accenderer igni,
Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
Paene mihi puero nec digna, nec utilis uxor
Est data: quae tempus perbreve nupta fuit.
Illi successit, quamvis sine crimine, coniux;
Non tamen in nostro firma futura toro.
Ultima, quae mecum seros permansit in annos,
Sustinuit coniux exsulis esse viri.
Filia me mea bis prima fecunda iuventa,
Sed non ex uno coniuge, fecit avum.
Et iam complerat genitor sua fata; novemque
Addiderat lustris altera lustra novem.
Non aliter flevi, quam me fleturus ademtum
Ille fuit. Matri proxima iusta tuli.
Felices ambo, tempestiveque sepulti,
Ante diem poenae quod periere meae!
Me quoque felicem, quod non viventibus illis
Sum miser; et de me quod doluere nihil!
Si tamen exstinctis aliquid, nisi nomina, restat,
Et gracilis structos effugit umbra rogos;
Fama, parentales, si vos mea contigit, umbrae,
Et sunt in Stygio crimina nostra foro;
Scite, precor, caussam (nec vos mihi fallere fas est)
Errorem iussae, non scelus, esse fugae.
Manibus id satis est. Ad vos, studiosa, revertor
Pectora, qui vitae quaeritis acta meae.
Iam mihi canities, pulsis melioribus annis,
Venerat, antiquas miscueratque comas:
Postque meos ortus Pisaea vinctus oliva
Abstulerat decies praemia victor equus:

Cum maris Euxini positos ad laeva Tomitas
Quaerere me laesi Principis ira iubet.
Causſa meae cunctis nimium quoque nota ruinae
Indicio non est testificanda meo.
Quid referam comitumque nefas, famulosque nocentes?
Ipsa multa tuli non leviora fuga.
Indignata malis mens est succumbere, seque
Praestitit invictam viribus usa suis:
Oblitusque mei, ductaeque per otia vitae,
Insolita cepi temporis arma manu;
Totque tuli terra casus pelagoque, quot inter
Occultum stellae conspicuumque polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto
Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hic ego, finitimis quamvis circumsoner armis,
Tristia, quo possum, carmine fata levo.
Quod, quamvis nemo est, cuius referatur ad aures;
Sic tamen absumo decipioque diem.
Ergo, quod vivo, durisque laboribus obsto,
Nec me sollicitae taedia lucis habent:
Gratia, Musa, tibi. Nam tu solatia praebes;
Tu curae requies, tu medicina venis:
Tu dux, tu comes es: tu nos abducis ab Istro;
In medioque mihi das Helicone locum.
Tu mihi (quod rarum) vivo sublime dedisti
Nomen, ab exsequiis quod dare Fama solet.
Nec, qui detrectat praesentia, livor iniquo
Ullum de nostris dente momordit opus.
Nam tulerint magnos cum saecula nostra poëtas,
Non fuit ingenio fama maligna meo.
Cumque ego praeponam multos mihi, non minor illis
Dicor: et in toto plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur vatum praesagia veri:
Protinus ut moriar, non ero, terra, tuus.
Sive favore tuli, sive hanc ego carmine famam,
Iure tibi grates, candide lector, ago.

P. OVIDII NASONIS TRISTIUM

LIBER QUINTUS.

ELEGIA I.

Hunc quoque de Getico, noſtri ſtudioſe, libellum
Litore, praemiſſis quatuor adde meis.
Hic quoque talis erit, qualis fortuna poëtae.
Invenies toto carmine dulce nihil.
Flebilis ut noſter ſtatus eſt, ita flebile carmen,
Materiae ſcripto conveniente ſuae.
Integer et laetus laeta et iuvenilia luſi:
Illa tamen nunc me compoſuiſſe piget.
Ut cecidi, perago ſubiti praeconia caſus;
Sumque argumenti conditor ipſe mei.
Utque iacens ripa deflere Cayſtrius ales
Dicitur ore ſuam deficiente necem:
Sic ego Sarmaticas longe proiectus in oras
Efficio tacitum ne mihi funus eat.
Delicias ſi quis laſcivaque carmina quaerit;
Praemoneo, nunquam ſcripta quod iſta legat.
Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris.
Aptior, ingenium come, Tibullus erit.
Atque utinam numero ne nos eſſemus in iſto!
Hei mihi, cur unquam Muſa iocata mea eſt!
Sed dedimus poenas: Scythicique in finibus Iſtri
Ille pharetrati luſor Amoris abeſt.
Quod ſupereſt, ſocios ad publica carmina flexi;
Et memores iuſſi nominis eſſe ſui.
Si tamen e vobis aliquis tam multa requiret,
Unde dolenda canam: multa dolenda tuli.
Non haec ingenio, non haec componimus arte.
Materia eſt propriis ingenioſa malis.

Et

Et quota fortunae pars est in carmine nostrae?
Felix, qui patitur, quae numerare valet!
Quot frutices silvae, quot flavas Tibris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet:
Tot mala pertulimus: quorum medicina quiesque
Nulla, nisi in studio, Pieridumque mora est.
Quis tibi, Naso, modus lacrimosi carminis? inquis.
Idem, fortunae qui modus huius erit.
Quod querar, illa mihi pleno de fonte ministrat:
Nec mea sunt, fati verba sed ista mei.
At mihi si cara patriam cum coniuge reddas,
Sint vultus hilares, simque quod ante fui.
Lenior invicti si sit mihi Caesaris ira,
Carmina laetitiae iam tibi plena dabo.
Nec tamen ut lusit, rursus mea littera ludet:
Sit semel illa ioco luxuriata suo.
Quod probet Ipse, canam: poena modo parte levata
Barbariem rigidos effugiamque Getas.
Interea nostri quid agant, nisi triste, libelli?
Tibia funeribus convenit ista meis.
At poteras, inquis, melius mala ferre silendo,
Et tacitus casus dissimulare tuos.
Exigis, ut nulli gemitus tormenta sequantur;
Acceptoque gravi vulnere flere vetas.
Ipse Perilleo Phalaris permisit in aere
Edere mugitus, et bovis ore queri.
Cum Priami lacrimis offensus non sit Achilles,
Tu fletus inhibes, durior hoste, meos?
Cum faceret Nioben orbam Latoïa proles,
Non tamen et siccas iussit habere genas.
Est aliquid, fatale malum per verba levare:
Hoc querulam Prognen Halcyonenque facit.
Hoc erat, in gelido quare Poeantius antro
Voce fatigaret Lemnia saxa sua.
Strangulat inclusus dolor, atque exaestuat intus;
Cogitur et vires multiplicare suas.
Da veniam potius; vel totos tolle libellos,
Si, mihi quod prodest, hoc tibi, lector, obest.
Sed neque obesse potest: ulli nec scripta fuerunt
Nostra, nisi auctori pernicioſa suo.

At mala sunt fateor. Quis te mala sumere cogit?
Aut quis deceptum ponere sumta vetat?
Ipse nec emendo: sed, ut hic deducta, legantur.
Non sunt illa suo barbariora loco.
Nec me Roma suis debet conferre poëtis.
Inter Sauromatas ingeniosus ero.
Denique nulla mihi captatur gloria, quaeque
Ingenio stimulos subdere fama solet.
Nolumus assiduis animum tabescere curis:
Quae tamen irrumpunt, quoque vetantur, eunt.
Cur scribam, docui: cur mittam, quaeritis, ipsos?
Vobiscum cupiam quolibet esse modo.

ELEGIA II.

Ecquid, ut e Ponto nova venit epistola, palles,
Et tibi sollicita solvitur illa manu?
Pone metum; valeo: corpusque, quod ante laborum
Impatiens nobis invalidumque fuit,
Sufficit, atque ipso vexatum induruit usu.
An magis infirmo non vacat esse mihi?
Mens tamen aegra iacet, nec tempore robora sumsit;
Affectusque animi, qui fuit ante, manet.
Quaeque mora spatioque suo coitura putavi
Vulnera, non aliter, quam modo facta, dolent.
Scilicet exiguis prodest annosa vetustas;
Grandibus accedunt tempore damna malis.
Paene decem totis aluit Poeantius annis
Pestiferum tumido vulnus ab angue datum.
Telephus aeterna consumtus tabe periisset,
Si non, quae nocuit, dextra tulisset opem.
Et mea, si facinus nullum commisimus, opto,
Vulnera qui fecit, facta levare velit;
Contentusque mei iam tandem parte laboris,
Exiguum pleno de mare demat aquae.
Detrahat ut multum, multum restabit acerbi:
Parsque meae poenae totius instar erit.
Littora quot conchas, quot amoena rosaria flores,
Quotve soporiferum grana papaver habet;
Silva feras quot alit, quot piscibus unda natatur;
Quot tenerum pennis aëra pulsat avis;

Tot

Tot premor adverſis: quae ſi comprendere coner,
Icariae numerum dicere coner aquae.
Utque viae caſus, ut amara pericula ponti,
Ut taceam ſtrictas in mea fata manus;
Barbara me tellus, orbisque noviſſima magni
Suſtinet, et ſaevo cinctus ab hoſte locus.
Hinc ego traiicerer, (neque enim mea culpa cruenta eſt,)
Eſſet, quae debet, ſi tibi cura mei.
Ille Deus, bene quo Romana potentia nixa eſt,
Saepe ſuo victor lenis in hoſte fuit.
Quid dubitas? quid tuta times? accede, rogaque.
Caeſare nil ingens mitius orbis habet.
Me miſerum! quid agam, ſi proxima quaeque relinquunt?
Subtrahis effracto tu quoque colla iugo?
Quo ferar? unde petam lapſis ſolatia rebus?
Anchora iam noſtram non tenet ulla ratem.
Viderit: ipſe ſacram, quamvis inviſus, ad aram
Confugiam: nullas ſubmovet ara manus.
Alloquar en abſens praeſentia numina ſupplex:
Si fas eſt homini cum ſove poſſe loqui.
Arbiter imperii, quo certum eſt ſoſpite cunctos
Auſoniae curam gentis habere Deos:
O decus, o patriae per te florentis imago;
O vir non ipſo, quem regis, orbe minor!
Sic habites terras, et te deſideret aether!
Sic ad pacta tibi ſidera tardus eas!
Parce, precor: minimamque tuo de fulmine partem
Deme: ſatis poenae, quod ſuperabit, erit.
Ira quidem moderata tua eſt; vitamque dediſti:
Nec mihi ius civis, nec mihi nomen abeſt.
Nec mea conceſſa eſt aliis fortuna: nec exſul
Edicti verbis nominor ipſe tui.
Omniaque haec timui, quia me meruiſſe videbam:
Sed tua peccato lenior ira meo eſt.
Arva relegatum iuſſiſti viſere Ponti,
Et Scythicum profuga findere puppe fretum.
Iuſſus ad Euxini deformia litora veni
Aequoris. Haec gelido terra ſub axe iacet.

Nec

Nec me tam cruciat nunquam ſine frigore caelum,
Glebaque canenti ſemper obuſta gelu;
Neſciaque eſt vocis quod barbara lingua Latinae;
Graiaque quod Getico victa loquela ſono;
Quam quod finitimo cinctus premor undique Marte,
Vixque brevis tutum murus ab hoſte facit.
Pax tamen interdum, pacis fiducia nunquam eſt.
Sic nunc hic patitur, nunc timet arma, locus.
Hinc ego dum muter, vel me Zanclaea Charybdis
Devoret, aque ſuis ad Styga mittat aquis:
Vel rapidae flammis urar patienter in Aetnae:
Vel freta Leucadii mittar in alta Dei.
Quod petitur, poena eſt: neque enim miſer eſſe recuſo;
Sed precor, ut poſſim tutius eſſe miſer.

ELEGIA III.

Illa dies haec eſt, qua te celebrare poëtae,
(Si modo non fallunt tempora) Bacche, ſolent:
Feſtaque odoratis innectunt tempora ſertis,
Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
Inter quos, memini, dum me mea fata ſinebant,
Non inviſa tibi pars ego ſaepe fui,
Quem nunc ſuppoſitum ſtellis Cynoſuridos Urſae
Iuncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
Quique prius mollem, vacuamque laboribus, egi
In ſtudiis vitam, Pieridumque choro,
Nunc procul a patria Geticis circumſonor armis,
Multa prius pelago, multaque paſſus humo.
Sive mihi caſus, ſive hoc dedit ira Deorum,
Nubila naſcenti ſeu mihi Parca fuit:
Tu tamen e ſacris hederae cultoribus unum
Numine debueras ſuſtinuiſſe tuo.
An dominae fati quidquid cecinere Sorores,
Omne ſub arbitrio deſinit eſſe Dei?
Ipſe quoque aetherias meritis invectus es arces,
Qua non exiguo facta labore via eſt.
Nec patria eſt habitata tibi: ſed ad usque nivoſum
Strymona veniſti, Marticolamque Geten:
Perſidaque, et lato ſpatiantem flumine Gangen,
Et quascunque bibit discolor Indus aquas.

Sei-

Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcae
Stamina bis genito bis cecinere tibi.
Me quoque, si fas est exemplis ire Deorum,
Ferrea sors vitae difficilisque premit;
Illo nec levius cecidi, quem magna locutum
Repulit a Thebis Iupiter igne suo.
Ut tamen audisti percussum fulmine vatem,
Admonitu matris condoluisse potes.
Et potes, adspiciens circum tua sacra poëtas:
Nescio quis nostri, dicere, cultor abest.
Fer, bone Liber, opem: sic altam degravet ulmum
Vitis, et incluso plena sit uva mero.
Sic tibi cum Bacchis Satyrorum gnava iuventus
Adsit, et attonito non taceare sono.
Ossa bipenniferi sic sint male pressa Lycurgi:
Impia nec poena Pentheos umbra vacet.
Sic micet aeternum vicinaque sidera vincat
Coniugis in caelo Cressa corona tuae.
Huc ades, et casus releves, pulcherrime, nostros,
Unum de numero me memor esse tuo.
Sunt Dis inter se commercia; flectere tenta
Caesareum numen numine, Bacche, tuo.
Vos quoque, consortes studii, pia turba, poëtae,
Haec eadem sumto quisque rogate mero.
Atque aliquis vestrum, Nasonis nomine dicto,
Deponat lacrimis pocula mista suis:
Admonitusque mei, cum circumspexerit omnes,
Dicat: Ubi est nostri pars modo Naso chori?
Idque ita, si vestrum merui candore favorem,
Nullaque iudicio littera laesa meo est;
Si, veterum digne veneror cum scripta virorum,
Proxima non illis esse minora reor.
Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen:
Quod licet, inter vos nomen habete meum.

ELEGIA IV.

Littore ab Euxino Nasonis epistola veni,
Lassaque facta mari, lassaque facta via.
Qui mihi flens dixit: Tu, cui licet, adspice Romam!
Heu quanto melior sors tua sorte mea!

Flens

Ebus quoque me ſcripſit: nec, qua ſignabar, ad os eſt
Ante, ſed ad maſtidas gemma relata genas.
Triſtitiae cauſſam ſi quis cognoſcere quaerit,
Oſtendi ſolem poſtulat ille ſibi;
Nec frondem in ſilvis, nec aperto mollia prato
Gramina, nec pleno flumine cernit aquas;
Quid Priamus doleat, mirabitur, Hectore rapto;
Quidve Philoctetes ictus ab angue gemat.
Di facerent utinam, talis ſtatus eſſet in illo,
Ut non triſtitiae cauſſa dolenda foret.
Fert tamen, ut debet, caſus patienter amaros,
More nec indomiti frena recuſat equi;
Nec fore perpetuam ſperat ſibi numinis iram,
Conſcius, in culpa non ſcelus eſſe ſua.
Saepe refert, ſit quanta Dei clementia; cuius
Se quoque in exemplis annumerare ſolet.
Nam quod opes teneat patrias, quod nomina civis;
Denique quod vivat, munus habere Dei.
Tu tamen, o ſi quid credis mihi, cariet ille
Omnibus, in toto pectore ſemper habet.
Teque Menoetiaden, te qui comitavit Oreſten,
Te vocat Aegiden, Euryalumque ſuum.
Nec patriam magis ille ſuam deſiderat, et quae
Plurima cum patria ſentit abeſſe ſua,
Quam vultus, oculosque tuos, o dulcior illo
Melle, quod in ceris Attica ponit apis!
Saepe etiam moerens tempus reminiſcitur illud,
Quod non praeventum morte fuiſſe dolet.
Cumque alii fugerent ſubitae contagia cladis,
Nec vellent ictae limen adire domus;
Te ſibi cum paucis meminit manſiſſe fidelem:
Si paucos aliquis tresve duosve vocat.
Quamvis attonitus, ſenſit tamen omnia: nec te
Se minus adverſis indoluiſſe ſuis.
Verba ſolet, vultumque tuum, gemitusque referre;
Et te ſlente ſuos emaduiſſe ſinus.
Quam ſibi praeſtiteris, qua conſolatus amicum
Sis ope, ſolandus cum ſimul ipſe fores,
Pro quibus affirmat fore ſe memoremque piumque,
Sive diem videat, ſive tegatur humo,

Per caput ipse suum solitus iurare tuumque,
Quod scio non illi vilius esse suo.
Plena tot ac tantis referetur gratia factis;
Nec sinet ille tuos littus arare boves.
Fac modo constanter profugum tueare: quod ille,
Qui bene te novit, non rogat, ipsa rogo.

ELEGIA V.

Annuus assuetum Dominae natalis honorem
Exigit: ite manus ad pia sacra meae.
Sic quondam festum Laërtius egerit heros,
Forsan in extremo coniugis orbe diem.
Lingua favens adsit longorum oblita malorum,
Quae, puto, dedidicit iam bona verba loqui;
Quaeque famel toto vestis mihi sumitur anno,
Sumatur fatis discolor alba meis;
Araque gramineo viridis de caespite fiat;
Et velet tepidos nexa corona focos.
Da mihi tura, puer, pingues facientia flammas,
Quodque pio fusum stridet in igne merum.
Optime natalis, quamvis praesul absumus, opto
Candidus huc venias, dissimilisque meo.
Siqua quod instabat dominae miserabile vulnus,
Sit perfuncta meis tempus in omne malis;
Quaeque gravi nuper plus quam quassata procella est,
Quod superest, tutum per mare navis eat.
Illa domo, nataque sua, patriaque fruatur:
Erepta haec uni sit satis esse mihi;
Quatenus et non est in caro coniuge felix,
Pars vitae tristi caetera nube vacet.
Vivat, ametque virum, quoniam sic cogitur, absens,
Consumatque annos, sed diuturna, suos.
Adiicerem et nostros: sed ne contagia fati
Corrumpant timeo, quos agit ipsa, mei.
Nil homini certum est: fieri quis posse putaret,
Ut facerem in mediis haec ego sacra Getis?
Adspice, ut aura tamen fumos e ture coortos
In partes Italas et loca dextra ferat!
Sensus inest igitur nebulis, quas exigit ignis:
Consilium fugiunt caetera paene meum.

Con-

Conſilio, commune ſacrum cum fiat in ara
Fratribus, alterna qui periere manu,
Ipſa ſibi diſcors, tanquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra favilla duas.
Hoc (memini) quondam fieri non poſſe loquebar,
Et me Battiades iudice falſus erat.
Omnia nunc credo, cum tu non ſtultus ab Arcto
Terga, vapor, dederis, Auſoniamque petas.
Haec igitur lux eſt, quae ſi non orta fuiſſet,
Nulla fuit miſero feſta vivenda mihi.
Edidit haec mores illis Heroiſin aequos,
Queis erat Eetion Icariusque pater.
Nata pudicitia eſt, mores, probitasque, fidesque:
At non ſunt iſta gaudia nata die,
Sed labor et curae, fortunaque moribus impar;
Iuſtaque de viduo paene querela toro.
Scilicet adverſis probitas exercita rebus
Triſti materiam tempore laudis habet.
Si nihil infeſti durus vidiſſet Ulixes;
Penelope felix, ſed ſine laude, foret.
Victor Echionias ſi vir penetraſſet in arces,
Forſitan Evadnen vix ſua noſſet humus.
Cum Pelia tot ſint genitae, cur nobilis una eſt?
Nupta fuit miſero nempe quod una viro.
Effice, ut Iliacas tangat prior alter arenas:
Laodamia, nihil, cur referatur, erit.
Et tua, quod mallem, pietas ignota maneret,
Impleſſent venti ſi mea vela ſui.
Di tamen, et Caeſar Dis acceſſure, ſed olim,
Aequarint Pylios cum tua fata dies;
Non mihi, qui poenam fateor meruiſſe, ſed illis
Parcite, quae, nullo digna dolore, dolet.

ELEGIA VI.

Tu quoque, noſtrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras;
Tu quoque ſuſcepti cauſſam dimittis amici,
Officiique pium tam cito ponis onus?
Sarcina ſum, fateor: quam ſi tu tempore duro
Depoſiturus eras, non ſubeunda fuit.

Fluctibus in mediis navem, Palinure, relinquis?
Ne fuge, neve tua sit minor arte fides.
Numquid Achilleos inter fera praelia fidi
Deseruit levitas Automedontis equos?
Quem semel excepit, numquid Podalirius aegro
Promissam medicae non tulit artis opem?
Turpius eiicitur, quam non admittitur hospes.
Quae patuit, dextrae firma sit ara meae.
Nil, nisi me solum primo tutatus es; at nunc
Me pariter serva, iudiciumque tuum,
Si modo non aliqua est in me nova culpa; tuamque
Mutarunt subito crimina nostra fidem.
Spiritus hic, Scythica quem non bene ducimus aura,
Quod cupio, membris exeat ante meis,
Quam tua delicto stringantur pectora nostro,
Et videar merito vilior esse tibi.
Non adeo toti fatis urgemur iniquis,
Ut mea sit longis mens quoque mota malis.
Finge tamen motam: quoties Agamemnone natum
Dixisse in Pyladen verba proterva putas?
Nec procul a vero est, quod vel pulsarit amicum:
Mansit in officiis non minus ille suis.
Hoc est cum miseris solum commune beatis,
Ambobus tribui quod solet obsequium.
Ceditur et caecis, et quos praetexta verendos
Virgaque cum verbis imperiosa facit.
Si mihi non parcis, fortunae parcere debes.
Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige nostrorum minimum minimumque laborum:
Isto, quo reris, grandius illud erit.
Quam multa madidae celebrantur arundine fossae,
Florida quam multas Hybla tuetur apes;
Quam multae gracili terrena sub horrea ferre
Limite formicae grana reperta solent:
Tam me circumstant densorum turba malorum.
Crede mihi: vero est nostra querela minus.
His qui contentus non est, in litus arenas,
In segetem spicas, in mare fundat aquas.
Intempestivos igitur compesce timores;
Vela nec in medio defere nostra mari.

ELE-

ELEGIA VII.

Quam legis, ex illa tibi venit epistola terra,
Latus ubi aequoreis additur Ister aquis.
Si tibi contingit cum dulci vita salute,
Candida fortunae pars manet una meae.
Scilicet, ut semper, quid agam, carissime, quaeris,
Quamvis hoc vel me scire tacente potes:
Sam miser: haec brevis est nostrorum summa malorum:
Quisquis et offenso Caesare vivet, erit.
Turba Tomitanae quae sit regionis, et inter
Quos habitem mores, discere cura tibi est?
Mista sit haec quamvis inter Graiosque Getasque,
A male paeatis plus trahit ora Getis.
Sarmaticae maior Geticaeque frequentia gentis
Per medias in equis itque reditque vias.
In quibus est nemo, qui non coryton et arcum,
Telaque vipereo lurida felle gerat.
Vox fera, trux vultus, verissima Martis imago;
Non coma, non ulla barba resecta manu.
Dextera non segnis fixo dare vulnera cultro,
Quem vinctum lateri barbarus omnis habet.
Vivit in his eheu! tenerorum oblitus amorum,
Hos videt, hos vates audit, amice, tuus!
Atque utinam vivat, sed non moriatur in illis!
Absit ab invisis et tamen umbra locis!
Carmina quod pleno saltari nostra theatro,
Versibus et plaudi scribis, amice, meis,
Nil equidem feci (tu scis hoc ipse) theatris,
Musa nec in plausus ambitiosa mea est.
Nec tamen ingratum est, quodcunque oblivia nostri
Impedit, et profugi nomen in ora refert.
Quamvis interdum, quae me laesisse recordor,
Carmina devoveo, Pieridasque meas,
Cum bene devovi, nequeo tamen esse sine illis,
Vulneribusque meis tela cruenta sequor.
Quaeque modo Euboicis lacerata et fluctibus, audet
Graia Caphaream currere puppis aquam.
Nec tamen, ut lauder, vigilo curamque futuri
Nominis, utilius quod latuisset, ego.

Detineo ſtudiis animum, falloque dolores,
Experior curis et dare verba meis.
Quid potius faciam deſertis ſolus in oris,
Quamve malis aliam quaerere coner opem?
Sive locum ſpecto, locus eſt inamabilis, et quo
Eſſe nihil toto triſtius orbe poteſt.
Sive homines, vix ſunt homines hoc nomine digni:
Quamque lupi ſaevae plus feritatis habent.
Non metuunt leges, ſed cedit viribus aequum,
Victaque pugnaci iura ſub enſe iacent.
Pellibus et laxis arcent male frigora braccis,
Oraque ſunt longis horrida tecta comis.
In paucis remanent Graiae veſtigia linguae:
Haec quoque iam Getico barbara facta ſono.
Ullus in hoc vix eſt populo, qui forte Latine
Quaelibet e medio reddere verba queat.
Ille ego Romanus vates, ignoſcite, Muſae!
Sarmatico cogor plurima more loqui.
Et pudet, et fateor: iam deſuetudine longa
Vix ſubeunt ipſi verba Latina mihi:
Nec dubito, quin ſint et in hoc non pauca libello
Barbara. Non hominis culpa, ſed iſta loci.
Ne tamen Auſoniae perdam commercia linguae,
Et, fiat patrio vox mea muta ſono;
Ipſe loquor mecum, deſuetaque verba retracto,
Et ſtudii repeto ſigna ſiniſtra mei.
Sic animum tempusque traho, meque ipſe reduco
A contemplatu, ſubmoveoque, mali.
Carminibus quaero miſerarum oblivia rerum.
Praemia ſi ſtudio conſequor iſta, ſat eſt.

ELEGIA VIII.

Non adeo cecidi, quamvis abiectus, ut infra
Te quoque ſim, inferius quo nihil eſſe poteſt.
Quae tibi res animos in me facit, improbe? curve
Caſibus inſultas, quos potes ipſe pati?
Nec mala te reddunt mitem placidumve iacenti
Noſtra, quibus poſſint illacrimare ferae?
Nec metuis dubio Fortunae ſtantis in orbe
Numen, et exoſae verba ſuperba Deae?

Exi-

Exiget ah dignas ultrix Rhamnuſia poenas!
Impoſito calcas quid mea fata pede?
Vidi ego naufragiumque, viros et in aequore mergi,
Et, Nunquam, dixi, iuſtior unda fuit:
Vilia qui quondam miſeris alimenta negarat,
Nunc mendicato paſcitur ipſe cibo.
Paſſibus ambiguis Fortuna volubilis errat,
Et manet in nullo certa tenaxque loco:
Sed modo laeta manet, vultus modo ſumit acerbos;
Et tantum conſtans in levitate ſua eſt.
Nos quoque floruimus, ſed flos erat ille caducus;
Flammaque de ſtipula noſtra brevisque fuit.
Neve tamen tota capias fera gaudia mente:
Non eſt placandi ſpes mihi nulla Dei,
Vel quia peccavi citra ſcelus; utque pudore
Non caret, invidia ſic mea culpa caret;
Vel quia nil ingens ad finem ſolis ab ortu,
Illo, cui paret, mitius orbis habet.
Scilicet ut non eſt per vim ſuperabilis ulli,
Molle cor ad timidas ſic habet ille preces.
Exemploque Deûm, quibus acceſſurus et ipſe eſt,
[Cum poenae venia plura roganda petam.]
Si numeres anno ſoles et nubila toto,
Invenies nitidum ſaepius iſſe diem.
Ergo, ne noſtra nimium laetere ruina;
Reſtitui quondam me quoque poſſe puta.
Poſſe puta fieri, lenito Principe, vultus
Ut videas media triſtis in Urbe meos:
Utque ego te videam cauſſa graviore fugatum:
Haec ſunt a primis proxima vota mihi.

ELEGIA IX.

O, tua ſi fineres in noſtris nomina poni
Carminibus, poſitus quam mihi ſaepe fores!
Te ſolum meriti canerem memor, inque libellis
Creviſſet ſine te pagina nulla meis.
Quid tibi deberem, tota ſciretur in Urbe,
Exſul in amiſſa ſi tamen Urbe legor.
Te praeſens mitem, te noſſet ſerior aetas,
Scripta vetuſtatem ſi modo noſtra ferent.

Nec tibi ceſſaret doctus bene dicere lector!
Hic tibi ſervato vate maneret honor.
Caeſaris eſt primum munus, quod ducimus auras:
Gratia poſt magnos eſt tibi habenda Deos.
Ille dedit vitam; tu, quam dedit ille, tueris,
Et facis accepto munere poſſe frui.
Cumque perhorruerit caſus pars maxima noſtros,
Pars etiam credi pertimuiſſe velit,
Naufragiumque meum tumulo ſpectarit ab alto,
Nec dederit nanti per freta ſaeva manum,
Seminecem Stygia revocaſti ſolus ab unda.
Hoc quoque, quod memores poſſumus eſſe, tuum eſt.
Di tibi ſe tribuant cum Caeſare ſemper amicos:
Non potuit votum plenius eſſe meum.
Haec meus argutis, ſi tu paterere, libellis
Poneret in multa luce videnda labor.
Se quoque nunc, quamvis eſt iuſſa quieſcere, quin te
Nominet invitum, vix mea Muſa tenet.
Utque canem pavidae nactum veſtigia cervae
Luctantem fruſtra copula dura tenet;
Utque fores nondum reſerati carceris acer
Nunc pede, nunc ipſa fronte, laceſſit equus:
Sic mea, lege data vincta atque incluſa, Thalia
Per titulum vetiti nominis ire cupit.
Ne tamen officio memoris laedaris amici,
Parebo iuſſis (parce timere) tuis.
At non parerem, niſi ſi meminiſſe putares.
Hoc quod non prohibet vox tua: gratus ero.
Dumque, (quod o breve ſit!) lumen ſolare videbo,
Serviet officio ſpiritus iſte tuo.

ELEGIA X.

Ut ſumus in Ponto, ter frigore conſtitit Iſter:
Facta eſt Euxini dura ter unda maris.
At mihi iam videor patria procul eſſe tot annis,
Dardana quot Graio Troia ſub hoſte fuit.
Stare putes, adeo procedunt tempora tarde,
Et peragit lentis paſſibus annus iter.

Nec

Nec mihi solstitium quidquam de noctibus aufert,
Efficit angustos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura novata est,
Cumque meis curis omnia longa facit.
Num peragunt solitos communia tempora motus,
Suntque magis vitae tempora dura meae?
Quem tenet Euxini mendax cognomine littus,
Et Scythici vere terra sinistra freti,
Innumerae circa gentes fera bella minantur,
Quae sibi non rapto vivere turpe putant.
Nil extra tutum est: tumulus defenditur aegre
Moenibus exiguis ingenioque loci.
Cum minime credas, ut aves, densissimus hostis
Advolat, et praedam vix bene visus agit.
Saepe intra muros clausis venientia portis
Per medias legimus noxia tela vias.
Est igitur rarus, qui rus colere audeat, isque
Hac arat infelix, hac tenet arma manu.
Sub galea pastor iunctis pice cantat avenis;
Proque lupo pavidae bella verentur oves.
Vix ope castelli defendimur: et tamen intus
Mista facit Graiis barbara turba metum.
Quippe simul nobis habitat discrimine nullo
Barbarus, et tecti plus quoque parte tenet.
Quos ut non timeas, possis odisse videndo
Pellibus et longa tempora tecta coma.
Hos quoque, qui geniti Graia creduntur ab urbe,
Pro patrio cultu Persica bracca tegit.
Exercent illi sociae commercia linguae:
Per gestum res est significanda mihi.
Barbarus hic ego sum, quia non intelligor ulli;
Et rident stolidi verba Latina Getae,
Meque palam de me tuto mala saepe loquuntur,
Forsitan obiiciunt exsiliumque mihi,
Utque fit, in me aliquid, si quid dicentibus illis
Abnuerim quoties annuerimque, putant.
Adde, quod iniustum rigido ius dicitur ense,
Dantur et in medio vulnera saepe foro.
O duram Lachesin, quae tam grave fidus habenti
Fila dedit vitae non breviora meae!

Quod

Nominis et famae quondam fulgore trahebar,
Dum tulit antennas aura secunda meas.
Non adeo est bene nunc, ut sit mihi gloria curae!
Si liceat, nulli cognitus esse velim.
An, quia cesserunt primo bene carmina, suades
Scribere, successus ut sequar ipse meos?
Pace, novem, vestra liceat dixisse, Sorores,
Vos estis nostrae maxima causa fugae.
Utque dedit iustas tauri fabricator aëni,
Sic ego do poenas artibus ipse meis.
Nil mihi debuerat cum versibus amplius esse;
Sed fugerem merito naufragus omne fretum.
At puto, si demens studium fatale retentem,
Hic mihi praebebit carminis arma locus!
Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem,
Verbaque significent quid mea norit, adest.
Omnia barbariae loca sunt, vocisque ferinae,
Omnia sunt Getici plena timore soni.
Ipse mihi videor iam dedidicisse Latine;
Iam didici Getice Sarmaticeque loqui.
Nec tamen, ut verum fatear tibi, nostra teneri
A componendo carmine Musa potest.
Scribimus, et scriptos absumimus igne libellos.
Exitus est studii parva favilla mei.
Nec possum, et cupio non ullos ducere versus;
Ponitur idcirco noster in igne labor.
Nec nisi pars casu flammis erepta, dolove
Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
Sic utinam, quae nil meruerunt tale magistrum
Perdidit, in cineres Ars mea versa foret.

ELEGIA XIII.

Hanc tuus e Getico mittit tibi Naso salutem,
Mittere rem si quis, qua careat ipse, potest.
Aeger enim traxi contagia corpore mentis,
Libera tormento pars mihi ne qua vacet;
Perque dies multos lateris cruciatibus uror,
Et quod non modico frigore laesit hiems.
Si tamen ipse vales, aliqua nos parte valemus:
Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.

Qui

Qui mihi cum dederis ingentia pignora, cumque
Per numeros omnes hoc tueare caput,
Quod tua me raro solatur epistola, peccas:
Remque piam praestas, et mihi verba negas.
Hoc precor emenda; quod si correxeris unum,
Nullus in egregio corpore naevus erit.
Pluribus accusem, fieri nisi possit, ut ad me
Littera non veniat; missa sit illa tamen.
Di faciant, ut sit temeraria nostra querela,
Teque putem falso non meminisse mei.
Quod precor, esse liquet. Neque enim mutabile robur
Credere me fas est pectoris esse tui.
Cuncta prius gelido desint absinthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo;
Immemorem quam te quisquam convincat amici.
Non ita sunt fati stamina nigra mei.
Tu tamen, ut falsae possis quoque pellere culpae
Crimina, quod non es, ne videare, cave.
Utque solebamus consumere longa loquendo
Tempora, sermonem deficiente die;
Sic ferat ac referat tacitas nunc littera voces;
Et peragant linguae charta manusque vices.
Quod fore ne nimium videar diffidere, sitque
Versibus hic paucis admonuisse satis;
Accipe, quo semper finitur epistola verbo,
Atque meis distent ut tua fata: Vale.

ELEGIA XIV.

Quanta tibi dederint nostri monumenta libelli,
O mihi me coniux carior, ipsa vides.
Detrahat auctori multum fortuna licebit:
Tu tamen ingenio clara ferere meo.
Dumque legar, mecum pariter tua fama legetur;
Nec potes in moestos omnis abire rogos.
Cumque viri casu possis miseranda videri;
Invenies aliquas, quae, quod es, esse velint;
Quae te, nostrorum cum sis in parte malorum,
Felicem dicant, invideantque tibi.
Non ego, divitias dando, tibi plura dedissem;
Nil feret ad manes divitis umbra suos.

Per-

Perpetui fructum donavi nominis: idque,
Quo dare nil potui munere maius, habes.
Adde, quod, ut rerum ſola es tutela mearum,
Ad te non parvi venit honoris onus,
Quod nunquam vox eſt de te mea muta, tuique
Iudiciis debes eſſe ſuperba viri.
Quae ne quis poſſit temeraria dicere, perſta:
Et pariter ſerva meque piamque fidem.
Nam tua, dum ſtetimus, turpi ſine crimine manſit,
Et tandem probitas irreprehenſa fuit.
Par eadem noſtra nunc eſt ſibi facta ruina.
Conſpicuum virtus hic tua ponat opus.
Eſſe bonam facile eſt, ubi, quod vetet eſſe, remotum eſt,
Et nihil officio nupta quod obſtet habet.
Cum Deus intonuit, non ſe ſubducere nimbo,
Id demum pietas, id ſocialis amor.
Rara quidem virtus, quam non Fortuna gubernet,
Quae maneat ſtabili, cum fugit illa, pede.
Si qua tamen pretii ſibi merces ipſa petiti,
Inque parum laetis ardua rebus adeſt:
Ut tempus numeres, per ſaecula nulla tacetur;
Et loca mirantur, qua patet orbis iter.
Adſpicis, ut longo maneat laudabilis aevo
Nomen inexſtinctum, Penelopea fides?
Cernis, ut Admeti cantetur, ut Hectoris uxor,
Auſaque in accenſos Iphias ire rogos?
Ut vivat fama coniux Phylaceïa, cuius
Iliacam celeri vir pede preſſit humum?
Nil opus eſt leto pro me, ſed amore fideque;
Non ex difficili fama petenda tibi eſt.
Nec te credideris, quia non facis, iſta moneri.
Vela damus, quamvis remige puppis eat.
Qui monet, ut facias, quod iam facis, ille monendo
Laudat, et hortatu comprobat acta ſuo.

HALAE, TYPIS ORPHANOTROPHEI.

926485
Ovidius Naso, P. Tristia
Latin
Tristium libri V
1824
OCT 22 1936
BINDERY
NOV 19 1936

926485
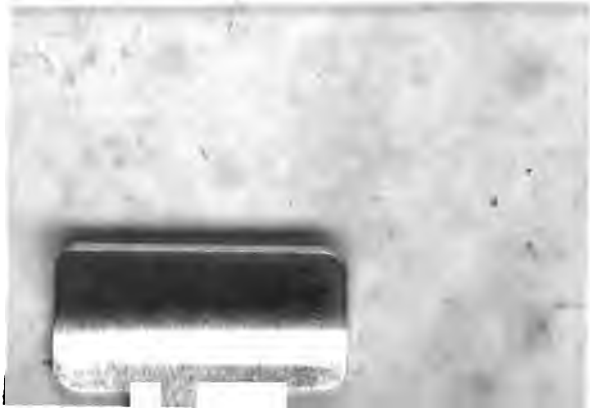
THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY